1

Kaina 20 Pf.

Nr. 12 (1226), Vilnius 1944 m. kovo 25 d.

KARYS

LIETUVIŲ KARIŲ SAVAITRAŠTIS

Eina nuo 1919 m.

LEIDZIA LIETUVOS SAVISAUGOS DALIŲ ŠTAB AS; Vyr. redaktorius *kpt. Simas Urbonas:* Redakcijos ir administracijos adresas: Vilnius, Jėzuitų g-vė Nr. 9; telefonas per lietuvių karišką. Vyr. redaktorius — 22. Redakcijos ir administracijos — 24. Spauda: Kauen-Wilnaer Verlags- und Druckerei G. m. b. H. Wilna, St. Annenstr. 3, Ruf 15-66.

Smarkios kovos prie Dniestro

Kerčės pritetilyje priešas kovo 16 d. bergždžiai puolė, prisidengęs dirbtiniu rūku. Išvalyti vietiniai įsilaužimai. Ir kovo 17 d. neturėjo ten pastiseikimo priešo puolimai.

Sovietų puolimai, nukreipti į Nikolajevo pritetilį, po sunkių kovų sugniužo su nuostoliais priešui.

Vyriausioji kariuomenės vadovybė kovo 16 d. pranešė, kad iš abiejų Ingulio pusių ir į vakarus nuo Kirovgrado mūsų atsipalaidavimo judesiai sunkiomis puolamomis ir ginamomis kautynėmis su aštriai įkandin puolančiu priešu vyksta planingai. Kovo 17 d. pranešime sakoma, kad prie viduriniojo Ukrainos Bugo vyksta sršios kovos su prasilaužusiomis pro upę priešo kovos grupėmis. Prie Vinicos, Proskurovo rajyje ir į rytus nuo Tarnopolio mūsų daliniai sunkiose puolamose ir gynimosi kovose svietiamas sėkmingai priešinosi. Kovo 18 d. paskelbta, kad Ukrainos Bugos žemupyje nepavyko nauji sovietų mėginimai stipriomis pėsėgomis įlenkti mūsų prietilčius. Per atsipalaidavimo judesius laikinai nuo savo ryšių atkirsta Württenberg - Badeno 335-ji pėstininkų divizija, vadovaujama generolo majoro Rasto, atrėmusi nuolatinius priešo puolimus ir pramušusi visus sužeistuosius bei daug belaisvių, prasimušė iki mūsų pagrindinių pajėgų. Kovo 19 d. tarp viduriniojo Ukrainos Bugo ir Dniestro priešo spaudimas sustiprėjo. Sunaikinus visus kariniu atžvilgiu svarbius įrengimus pagal įsakymą evakuotas Vinicos miestas. Į rytus nuo Proskurovo ryžtingais mūsų žarvuočių junginių antpuoliais sumušta keleto sovietų šaulių divizijų dalys. Kovo 20 d. tarp Proskurovo ir Narnopolio mūsų priešpuoliais įsiveržta į priešo pozicijas. Sovietų pajėgos sumušos ir uždarytą viena fronto sprąga. Klemenceo arityje ir prie Kovelio vokiečių kariuomenės dalys veda sunkią gynimosi kovą. Ten kovo 20 d. priešo puolimų smarkumas dar padidėjo. Per sunkias besiešiančios žiemės kovas pašau, ta arba paimta grobiu 18 priešo žarvuočių ir sunaikinta viena į Kovelį įsiveržusi sovietų pajėgų grupė. Į pietus nuo Pripetės tarp Styro ir Gorynio nuėję niekais nauji bolševikų puolimai.

Kovo 22 d. Vyriausioji Kariuomenės Vadovybė pranešė, kad tarp viduriniojo Ukrainos Bugo ir Dniestro tebevyksta sunkios kovos su pranašesnėmis sovietų pajėgomis. Gausūs bolševikų puolimai atremti su didelėmis priešo priešo puolimai.

Tarp Proskurovo ir Tarnopolio sovietai vėl puolė su stipriais pėstininkų ir žarvuočių junginiais.

Į šiaurę nuo Dubno kovo 15 d. priešas keliomis šaulių divizijomis ir žarvuočių junginiais pradėjo puiti. Jis buvo atmuštas, keli įsilaužimai uždėkleti ir 28 priešo žarvuočiai sunaikinti. Ir kovo 16 d. atremti smarkūs sovietų puolimai.

Rytų fronto šiauriniame ruože kovo 17 d. veiksmai vėl atgijo. Į šiaurės vakarus nuo Neveleio, į pietryčius nuo Ostrovo, į šiaurę nuo Pskovo, taip pat Narvos fronte, uždėkleidus kai kuriuos įsilaužimus, atmušti daugelio žarvuočių remiami sovietų puolimai ir sunaikinti 82 priešo žarvuočiai. Kovo 18 d. dėl dienų priešai patirtų sunkių nuostolių priešo puolimų jėga sumažėjo. Kovo 19 d. į pietų rytus nuo Vitebsko užvirė smarkios vietinio pobūdžio kovos dėl vienos aukštumų pozicijos keletą kartų keitusios savininką.

Kovo 21 d., į pietryčius nuo Vitebsko sovietai su keliomis šaulių divizijomis ir gausiais žarvuočiais vėl atnaujino savo mėginimus prasiveržti. Keliomis banomis puolę bolševikai, uždėkleidus vieną įsiveržimą, atremti.

Vardoės jūros srityje sovietų bombonešių ir torpedinių lėktuvų junginys tris kartus neeėkmingai puolė vieną vokiečių leivių vilkstinę. Iš maždaug 60 puolusiųjų priešo lėktuvų 37 numušti oro kautynėse, kitus septynis numušė laivų priešlėktuvinė artilerija. Vilkstinė be jokios žalos tęsė savo kelią.

Iš Nettuno prietilčio pranešama tik apie vietinio pobūdžio veiksmus. Kovo 16 d. Italijoje priešas po smarkaus bombardavimo, remiamas stipriu artilerijos ir žarvuočių jėgų, vėl puolė Naujosios Zelandijos, indų ir prancūzų jėgomis Cassino miestą. Viena priešo pajėgų grupė, kuri į miestą buvo įsiveržusi, mūsų narsių parašiutininkų buvo tuoj vėl išstumta. Kovo 17 d. su nemažėjančiu smarkumu vyko sunkios gruntynės Cassino miesto centre. Cassino stotis po sunkių kautynių prarasta. Miesto griuvėsiuose toliau atkaitlai kovojama. Kovo 18 d. priešas tęsė savo žarvuočių remiamus stiprius puolimus, nukreiptus į Cassino. Šie puolimai su sėkminga kautynių jėkūnų parama buvo atmušti. Šaunių priešpuolių atgauti vietos šiaurės vakaruose esantiejі pilies griuvėsiai. Kovo 19 bei 20 d. d. narsių Cassino gynėjų gynybos ugnyje vėl sugniužo visi priešo stiprių žarvuočių pajėgų remiami puolimai.

Kovo 17 d. Šiaurės Amerikos bombonešių junginiai vėl atliko teroriną Romos miesto puolimą. Miesto centre ir gyvenamosiuose kvartaluose padaryta žalos ir buvo žmonių sukų.

Kovo 16 d. apie pietus į pietų Vokietiją įskrido, stipriai saugojami naikintuvų, amerikiečių bombonešiai. Esant daugiauisiai uždaraj debesų dangai, jie numetė į daugelį vietovių sprogstamųjų bei padegamųjų bombų, zpač į Augsburgą ir Ulmą. Nepaisant sunkių gynimosi sąlygų, vokiečių priešlėktuvinės gynybos pajėgos sunaikino 36 priešo lėktuvus, jų tarpe 23 keturmotorius bombonešius.

Kovo 19 d. buvo paskelbta, kad britų ir amerikiečių bombonešiai paskutiniųjų 24 valandų būvyje per Reicho teritoriją ir vokiečių atrėmos punktų aukštutinėje Italijoje puolimus patyrė sunkių nuostolių. Sunaikinti 98 priešo lėktuvai, tarp jų 83 keturmotoriai bombonešiai. Prieš teroro bombonešiai padarė žalos ir nuostolių gyventojams dienos metu Miuncheno ir Friedrichshafeno gyvenamosiuose kvartaluose, o praėjusią naktį Frankfurte prie Maino. Kelių britų lėktuvų trukdomieji puolimai buvo nukreipti į viduriną ir vakarinę Vokietiją.

Kovo 20 d. dienos metu amerikiečių bombonešių junginiai stipriose naikintuvų apsaugoje įsiveržė į pietvakarių Vokietiją ir teroriniais tikslais puolė Mannheimą, Ludvigsafeną ir Frankfurto ties Mainu priemiesčius. Per šiuos puolimus, be to, įskridus į užimtąsias vakarų sritis ir Italijos fronte sunaikinti 24 priešo lėktuvai.

Kovo 19 d. vokiečių kovos lėktuvų eskadros puolė britų uostą Hull ir numetė daug sprogstamųjų bei padegamųjų bombų. Pulių objektų srityje kilo didelė gaisrai ir padaryta sunkių sunaikinimų.

Kovo 22 d. paskelbta, kad sunkiesiems vokiečių kovos lėktuvų junginiams vėl smarkiai puolus Londoną per padegamąsias bombas vėl sukelta didelių gaisrų ir padaryta sunaikinimų.

Poste

J.psk. Mikaužjūno nuotrauka

„Tigras"

Georg Lebrecht aliejinė tapyba (Wb)

ANGLIJOS LIETUVIŲ PROTESTAS

ŽENEVA. (NL). Anglų savaitraštis „Catholic Herald" praneša, kad Anglijoje gyvenantieji lietuviai Maskvai ir Churchilliui pareiškė griežtus protestus prieš trijų Baltijos kraštų atidavimą sovietams. Proteste taip sakoma: „Mes išreiškiamingai pareiškiame, kad lietuvių tauta visu ryžtingumu priešinasi Sovietų Sąjungos dominavimui. Taip pat iškilimingai protestuojame prieš sovietų įvedimą. Kad Lietuva protarja jos įjungimui į sovietų valstybių sąjungą. Tą trimitinę sovietai remia klaidinančiais manevrais". Kartu Londone įvyksiąs estų, latvių ir lietuvių protesto manifestacija.

ESTIJAI IR LATVIJAI PRAPLĖSTA SAVIVALDA

BERLIN. (NL). Reicho ministeris okupuotoms Rytų sritims Alfrėd Rosenbiu savivaldos sričių žymiai praplėtė Estijos ir Latvijos generalinėse srityse vietinių valdžios organų kompetenciją. Vyriausiasis ministerio Latvijoje vietinės krašto valdžios vadovybė pavesta pirmajam generaliniam direktoriui, kuris bendrai atsakys už administracijos vadovavimą. Pirmasis generalinis direktorius turi teisę vokiečių vadovybės leidžiamų patvarkymų rėmuose kitiems generaliniams direktoriams teikti bendras direktyvas. Vietinę krašto valdžią jis turi atstovauti prieš generalinį komisarą ir paruošti bei skelbti teisinių normų leidimo aktus. Pirmųjų generalinių direktoriumi Latvijoje paskirtas generolas Dankersas. Be to, sutvarkyta vietinės krašto valdžios kompetencija, įsteigiant žemės ūkio generalinę direkciją ir miškų bei medžio ūkio vyriausią direkciją Latvijoje.

Naujų administracinių teisių suteikimas vietiniams krašto administracijoms logiškai išplaukia iš sistemingo Vokiečių Reicho atstatomojo darbo. Čia išreiškiamas pasitikėjimas ir savitarpis bendradarbiavimas, kuris prasidėjo likvidujant bolševikų terorinius įstatymus, atstatant privatinę nuosavybę, ir į kuri esąs ir latvių jaunimas atsilieję, savanoriškai ir išmėgintu karingumu stodamas į kovą prieš bendrą mūrinį priešą. Po to seks tolesni patvarkymai, kurių tikslas bus vietinių krašto administracijų Estijos ir Latvijos generalinėse srityse pavesti naujų administracinių teisių.

ON. VILNIAUS. Vilniaus meno mėgėjuje uždaryta vokiečių karo korespondentų piešinių ir akvarelių paroda. Į šią parodą apsilankė daugiau kaip 10.000 asmenų. Iš šių skaičių mokaleivai neįeina. Vilniuj tai yra ypatingai didelis pasisekimas.

UŽSIENIO ŽINIOS

VYRIAUSIOJI FIURERIO BŪSTINĖ. (NL). Ryšium su Bohemijos ir Moravijos protektorato tautine šventė Reicho ministeris Dr. Frickas valstybės prezidentui Dr. Hachai įteikė Fiurerio ranka rašytą nuoširdų raštą. Jame, tarp kitko, sakoma: Čekų tauta, saugojama vokiečių karūnuotosios, palėgė išsaugotį nepaliesta savo sudėtį ir savo gyvenimo vertybes. Per penkerius karo metus savo lojalumu ir nuveiktais darbais naujosios tvarkos rėmuose Protektorato gyventojai parodė, kad jie padėtį visiškai supranta. Atlikdama šia prasme prievolė tėvynei, Reichui ir Europai, čekų tauta dalyvaus ir toliau savo gerąsiais valios pasireiškimais.

Tą pačią progą Fiureris savo vyriausioje būstinėje, dalyvaujant aukštiems vokiečių pareigūnams, priėmė Protektorato vyriausybės pirmininką ministerį Dr. Kreicį.

PRAHA. (NL). Kovo 15 d. Bohemijos ir Moravijos protektorato šventė penkerių metų Protektorato įstėigimo sukaktį. Krautuvės ir viešas pastatus puodė vėliavos. Fiurerio ir valstybės prezidento atveizdai.

HELSINKIS (NL) Suomijos parlamentas uždarame posėdyje apsvarstė vyriausybės pranešimą, kuri ministeris pirmininkas Linkomies dieną prieš tai padarė apie politinę padėtį. Po pusantros valandos posėdžio parlamentas nubalsavo paprastai pereiti prie sekančio darbotvarkės punkto. Šis nutarimas reiškia, kad Suomijos parlamentas atmeta sovietų paliaubų sąlygas.

STOCKHOLMAS (NL). Oficialiai paskelbta, kad Badoglio vyriausybė žūmesė diplomatiniuiu santykiu su Sovietų Sąjunga

BRATISLAVA. (NL). Slovaktijos prezidentas penkerių metų valstybės sukaktuvių proga paskelbė amnestiją, kuria amnestuojami politiniai nusikaltimai, padarytą prieš valstybę ir valstybės saugumą.

ISTAMBULAS. (N.L.) Viena žinia Istambulo spaudoje paroko, koks didelis Turkijoje gimimų skaičius ir kokia sveika tautos jėga. Pagal tą žinutę vienoje pietinėje Turkijos dėkninkų šeimoje gimė 54-tas vaikas. Tėvas vedė iš viso 12 moterų. Keturiios mirė. Šiuo metu jis dar gyvena su aštuoniomis žmonomis. Visą vaikai vieškai sveiki. Yra gimę 16 mergaičių ir 38 berniukai, iš kurių šiuo metu 14 atlieka karo tarnybą.

MADRIDAS. (NL). Vieno Argentinoje gyvenančio Italo žmona pagimdė iš karto penkis vaikus. Tėvas, kad išvengtų įkyrių reporterių ir fotografų, porą mėnesių stengėsi, kad įvykis nepasiškėtų. Penketuke motina ankščiau jau pagimdė trejetuką.

Frontas ir Tėvynė

Iš karių komitetų veiklos

Visi lietuvių karių ir jų šeimų globos komitetai šiuo metu energingai rengiasi naujiems susitikimams su savo globojamų batalionų atstovais.

Bendru Vyriausio Komiteto patvarkymu, dovanų įteikimas įvyks prieš Velykas toksai apskaičiavimas, kad karlai galėtų jas gauti Velykų metu.

Kiek teko patirti, daugumą komitetų rengiasi kiekvienam savo globojamo bataliono kariui įteikti po individualų dovanų paketėlį, neskaitant bendrų visam batalionui skirtų dovanų.

—•—

Vyriausias Komitetas rūpinasi apdovanoti tuos lietuvius karius, kurie yra išskirstyti įvairiose vokiečių kariuomenės dalyse ir dėl to netoli savo globėjų. Tačiau šis apdovanojimas susiduria su tam tikrais sunkumais: Vyriausias Komitetas neturi visų vokiečių kariuomenės dalyse tarnaujančių lietuvių karių adresų ir todėl galės apdovanoti tik tuos, kurių adresus jis gaus.

—•—

Taip pat Vyriausias Komitetas nuolatos rūpinasi padidinti batalionų bibliotekas naujais knygų siekiais. Šiuo metu turimasi su Valstybine Leidykla, kad ji parduotų Komitetui didesnius kiekius knygų iš savo turimų ankstyvesnių laidų atsargų. Ateityje, kad šie pastiatai netrukus duos teigiamų vaisių ir dėl to fronto vyrai galės gauti naujų knygų.

—•—

Ligšiol Kauno mieste gyvenančiomis karių šeimomis rūpinosi Vyriausias Komitetas, nes Kauno miesto komitetas nebuvo galutinai suformuotas. Šiuo metu Kauno miesto Karių ir jų Šeimų Globos Komitetas, vadovaujamas gen. št. mjr. Gintautos, jau pradėjo normaliai veikti ir dėl to visų Kaune gyvenančių karių šeimų reikalus pasirūpes žinion.

Visi karlai, karių šeimos gyvena Kaune, visais tų šeimų globos reikalais dabar gali kreiptis į Kauno miesto Karių ir jų Šeimų Globos Komiteto toksiu adresu: Kaunas, Laisvės aleja 70, IV aukštas, 52 kambarys.

Komiteto reikalų vedėja yra paskirta Gražina Žitkutė. Interesantus ji priima darbo dienomis nuo 13-tos iki 15 valandos ir šeštadieniais nuo 12 iki 13.30 val.

LATVIŲ FRONTO TEATRAS LIETUVOJ

Šiomis dienomis į Kauną atvyko latvių fronto teatras, kuris aplankys visas Lietuvos ligoninėse gulinčiuos karius ir palinksmins juos savo parengimais, o taip pat surengs kariams keliis spektakliius Kauno karių teatre.

Iš Kauno latvių fronto teatras numato vykti į Vilnių ir į kitas Lietuvos vietas. Fronto teatra savo globon pasiėmė Vyriausias Lietuvių Karių ir jų Šeimų Globos Komitetas, kuris atvykimo vakare surengė jiems kukliąs susiartinimo vakles.

SUŽEISTIŲ IR SVEIKSTANČIŲJŲ KARIŲ LANKYMAS

Įvairiose Kauno ligoninėse gydosi dauguma sužeistų lietuvių karių. Čia taip pat stovi ir sveikstančiųjų lietuvių karių kuopa.

Šių karių lankymui labai gražų pavyzdį rodo Kauno VI-sios gimnazijos mokinial. Mokytojo A. Žirgulio vadovaujami, jie yra suorganizavę karių globos rateli, kuris viaskeriopai remia karių ir jų šeimų aprūpinimo reikalus. Jau pirmoje kazarma skirtu laiku dovanų akcijoje "Ne mokseliovial buvo energingai dalyvavę ir nuo to laiko nepertraukiamai tęsia paramos darbą. Jie susirinko kariams didesnius kiekius knygų, o šių dienomis — keliu tūkstančius RM. Paskutiniu gi laiku šie mokseliovial lanko sužeistus karius ligoninėse ir sveikstančiųjų kuopa. Vieną sekmadienį jie iš karto aprašiavo net kis Kauno ligonines. Lankydami jie išdalijo sužeistiems lietuviams dovaneles ir palinksmino juos lietuviškomis dainomis bei taisyklėmis. Ypač gerą įspūdį kariams paliko gražus pačių mokinių sukurtas lietuviškų dainų ir deklamacijų montažas. Kiek teko pastebėti, tuo montažu jau susidomėjo Kauno radiofono karių valandėlių redakcija ir rengiasi jį per radiją transliuoti.

Kitą sekmadienį tie patys mokiniai aplankė sveikstančiųjų kuopą ir jaukiai praleido kartu su jais net keturias valandas. Kariai ir mokiniai sutartinai dainavo lietuviškas dainas.

KARIŲ AUKA SAVO ŠEIMOMS

Vieno mūsų fronto bataliono karai sudėjo 5.574 RM 60 pf. ir tuos pinigus paskyrė neturtingoms lietuvių karių šeimoms. Šią karių auką Vyriausiam Komitetui atvežė kpt Matulevičius.

I. D.

PRAĖJO VIENERI METAI

Niekuomet nepamiršiu anos kovo mėnesio dienos, kada išlydėjome savo vyrus, tėvus, sūnus ar myimuosius į kolimą, žeminoma kovos kelią. Nors gražiausi orkestro garsai dvasią aukštyn kėlė, tačiau į pasiėrčkančių motorų krūtines įsimetė kažkos neramaus, o akys sidabrų rasojo. Ūžui paliekami mažieji „pipiriukai" balsu pravirko, apsikabinę bučiavo ir nekaltom širdelėm prasė greit sugrįžti. Skaudus ir jums buvo tas atsisveikinimas, tačiau didžiausias bašnpareigos stiprinami mus pasilieknančias namotnę, guodėte, kol traukinys pajudėjo ir užtraukėte: „Lietuva, Tėvynė mūsų, tu dėvyrinė žemė...".

Toli, toli jus savo akimis lydėjome, kol ilga vagonų virtinė sumažėjo ir pavirto mažu tašku. Dar ilgai akepetaitėmis mosavome ir negalėjome pajudėti atgal į namus, kur jau nieks mūsų nelaukė. O įkyriojį minties, kad su daugeliu gal paskutinį kartą atsisveikiname ir nebetekę pasimatyti — iš akių rasa krėte.

Taip slinko ligos dienos, savaitės, mėnesiai. Kasdien rašėme ligus, stiprinančius ir pagundžiusiuo laiškus, prašiūrėjome langus belaukdamos laiškanešių su laiškais ir siuntiniais. Metais viradavo tos dienos, kurioms nieko nesulaukdavome, nakties imti pamėgę ir kurpia saunas kino. Kiekvienas, nors ir labai trumputis, Jūsų laiškelis džiaugsmo kalnus į kambarius suversdavo. Taip nuotaika ir keitėsi, kaip jūros išvaizda naujam vėjui papūtus.

Tačiau nenusimename. Po didžios perkūnijos visuomet sauluitė gražiau prašvinta, dangus pasipuošia įvairiaspalve vaivorykšte, o audra nepalaužia galingų ąžuolų, kuriems daug vietos pro šal!...

Niekuomet gyvenime manęs taip netraukdavo tautynių pranešimai, kaip dabar. Klekvienas „Karo" numeri po kelis kartus perskaitau ir vis randu ką nors naujo, artimo, nes daugelio aprašymų dalyviais esate Jūs. Kiekviena ir nepaštaisomoje mirtis ne vienu aašra išspaudžia iš akių. Juk kova reikalauja aukų. Vakar žuvo Bronius, Vytautas, šiandien Stasys, Petras, o ryt gal Jonas, Antanas... Jūs drąsiai kaip liūtai kovėtės ir kaunatės viską pamirsdami, nes gyvenote gražia išsvajota Tėvikės Žemės ateitimi. Išėjote ne aukso ar gardaus valgio šaukštelėiskoti, bet kietu darbu, pilna pasiaukojimo kova parnešti stebuklingąjį laisvės žiburį. Tėvynė tiki, kad tik Jūs ją papuošite laurų vainiku.

Nors Jūs kitą uniformą dėvite, tačiau trispalviai skydeliai visur jus šauodą, kad esate Nemuno ir Šešupės vaikai. Jūs mylite kraštą, seserį ir rašlaisvę vargšiuose šauste, knygneišių takais numinta, rūtų vainikais išpinta.

Daug nusiraminimo teikia radijas, ypač karių valandėlės. Tada nors trumpam laikui pabendraujame su Jumis, pasidaliijame gražiomis minimis, pagyvename vienu gyvenimu. Tada mūsų mintys, lyg jaunu gervių pulkai, pleneda ties Jumis. Jūs taip gražiai mus sveikinate, gražaus, saulėto gyvenimo linkite. Galla, kad kieta jūsų tarnyba ne visuomet leidžia pasidžiaugti tomis valandėlėmis, nes Jūsų ausis ilgiau girstate sveikinimą radijo bangomis.

Žinau, ir Jūs pasilūdote mūsų, o mes Jūsų. Laukiame. Tikime, kad sulauksime ir vėl gyvensime, džiaugsimės ir šventosios Velnios ir Nepakrantėmis. Ne karta mes meldžiame Aukščiausiąjį palaimos Jums. Tikiu, kad Smutkelių Žiemės Dievas išklausys nuoširdžias mūsų maldas. O Audrė ir Marija palaimina Jūsų gyvenimo dienas.

Tie, kurių nelydėjo kareivio laišnė ir tuoje didvyriškai gindami kiekvieną žemės metrą, liksite mums metams tautiečių atmintyje. Gal dažno kapas liks nepaputstas nesutvarkytas, net ir nepažeklintas kukliučių medžio kryželiu, tačiau dingusę jūsų pėdsmėmis ne taip, kaip musyse nemažės. Jus prisimindamos

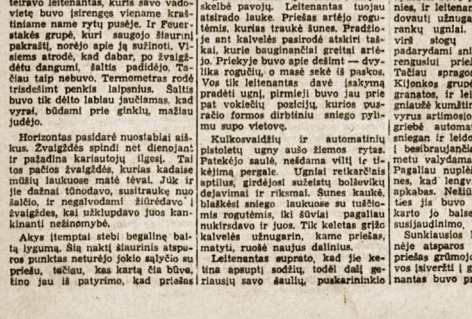

(PABAIGA)

Kijonka savo termometrą, kurį visada, šalčiams prasidėjus, nešiodavosi su savimi, pakabino ant basilo ir nuolat tikrino alkoholio gysnlę. Vieną karią aptie temperatūrą pasietravo leitenantas, kuris savo vadovietę buvo įsirengęs viename kraštiniame name rytų pusėje. Ir Feuerstakės grupė, kuri saugojo šiaurinį pakraštį, norėjo apie ją sužinoti. Visiems atrodė, kad dabar, po žvaigždėtu dangumi, šaltis padidėjo. Tačiau taip nebuvo. Termometras rodė triadesimt penkis laipsnius. Šaltis buvo tik dėlto labiau šaučiamas, kad vyrai, būdami prie ginklų, mažiau judėjo.

Horizontas pasidaė nuostabai aiškus. Žvaigždės spindi net dienojai, ir pažadina kariautojų ilgesį. Tai tos pačios žvaigždės, kurias kadaise mūšių laukuose matė tėvai. Jūk ir jie dažnai tūnodavo, susitraukę nuo šalčio, ir negalvodami žiūrėdavo į žvaigždes, kai užklupdavo juos kankinanti nežinomybė.

Akys ištemptai stebė begalinę baltą lygumą. Sią naktį šiaurinis atsparos punktas neturėjo jokio salyčio su priešu, tačiau, kas kartą čia būve, tino jau iš patyrimo, kad priešas mėgsta puolti rytui auštant. Ir kaip tik po penkių audros jis ir vėl šaltis netikėtai užklupsiu atsparos punktą. Dėl to leitenantas įsakė visems pasilikti prie ginklų. Sunku ijems, nieko neveikiant, stovėti šaltyje tuo metu, kai už keleto žingnių masina šilti namai. Tačiau turi taip būti.

Vos tik apėjo leitenantas susiristi su pulku ir perduoti rytinį pranešimą, kai kažkas atplėšė duris ir pasakėbė pavoju. Leitenantas tuojau atsirado lauke. Priešas artėjo rogutėmis, kurias traukė šunes. Pradžioje ant kalvelės pasirodė atskiri taškai, kurie bauginančiai greitai artėjo. Priekyje buvo apie dešimt — dvylika rogučių, o masė sekė iš paskos. Vos tik leitenantas davė įsakymą pradėti ugnį, pirmieji buvo jau prie pat vokiečių poziicijų. Kurios puarčio formos dirbtiniu sniego rylimu supo vietovę.

Kulkosvaidžiu ir automatiniu pistoletu ugny ausio žiemos rytas. Patekėjo saulė, nėdama vilti ir tikėjimą pergale. Ugniai retkarčiais aptilus, girdėjosi sužeistų bolševikų dejavimai ir rikšmai. Šunes kaukė, blaškėsi sniego laukuose su tuštėjusiais rogutėmis, iki šūviai pagaliau nukirsdavo ir juos. Tik leitenas grįžo kalvelės užnugarin, kame priešas matyti, ruošė naujus dalinius.

Leitenantas supratė, kad jie ketina apsupti šodžių, todėl dėl geriausių savo šaulių, puskarininkio Feuerstakės vadovaujamų perkėlė vakarinėn minų užtvaros pusėn. Jie kartu paėmė ir du sužeistuosius, pirmuosius tą dieną nukentėjusius, ir nugabeno į vieną tolimiausių namų, kuriame šilto vadas buvo numatęs rinkinę punktą. Po valandos kai šaltis buvo keleta laipsnių nukritęs, priešas puolė iš šiaurės ir rytų. Leitenantas buvo prie sužeistųjų, kai pasigirdo kakinis pusėkinčių rikmas. Sokdamas nuo namo iki namo, jis nuskubinęo atgal į vadovietę ir šūktelėjo artilerijos stebėtojų. Kodėl artilerija nešaudė? Kur dingo viršila?

— Nuo lango, pone leitenante! — įspėjo radistas. — Tie šunes šaudo į langus.

Tik dabar jis pastebėjo, kad viršila, sunkiai sužeistas, gulėjo ant grindų.

Iš namo buvo puikūs matomumas, ir leitenantas nemoėdė iš jo pasitraukti. Tik minosvaidžiui jį padėgus, jis davė įsakymą apleisti. Ryšio aparatai buvo įrengti už sniego punnias, ir leitenantas pat pradėjo vadovauti užnugary išsidėsčiusių patrankų ugniai. Bauginančiai žemai virš stogų kaukė sviedinial, padarydami sniego apsiaustais aspirengusiai priešui daugeį aprugų. Tačiau spragos vėl išsilygindavo. Kijonkos grupėje prabilo rankinės granatos, ir leitenanto piršiai susiprotėję šunimis, kai jis pamatė savo vyrus artimosiose kautynėse. Jis pagriebė automatinį pistoletą, krito sniegan ir leido apkaba po apkabos iš besbraujančios gaujos, tuo pačiu metu leidamas ir šūviarbio ugį. Pagaliau nuplėšė nuo rankų pirštines, kad lengviau galėtų pripildyti apkabas. Neišlėrint kritikos padėtes jis buvo vieškai ramus; net karto jo balse nebuvo pastebima susijaudinimo.

Sunkiausios kautynės buvo rytinėje atsparos punkto pusėje. Iš priešas grūmojo po ligos kietos kovos įsiveržti į gynimosi liniją. Leitenantas buvo priversias nuo vakarinio pradėjimo vėl paimti dalį šaulių, ir tą sukėlė didelį Feuerstakės žiarimą, nes tuo būdu padidėjo vietovės apsupimo pavojus. Tačiau ten buvo mūnų užtvaros, ir leitenantas nesiėmė bent laikinai tokia apsauga yra pakankama.

Kulkosvaidžių krušoje, kuriais dabar jau ir linijas, prie sniego pylimo ėmė kaukti granatos. Tai vyrai. Dar ligai matė jis priešą save skausmo šikreiptą leitenanto, su kuriuo dabar buvo kalbėęs, veidą. Ją tokio ir nepažino, nes kruštokio veiadomis jau daug įsakymų buvo iš jo gavęs. Leitenantas atrodė taip suvargęs, kaip niekada, ir Feuerstakė prisiminė, kad Kijonka šiandien rytą sakė, jog leitenantas sergąs. Jis dar atsiminė, kas atsitiko pakeliui, kaip leitenantas sudraskė ir numetė laiškę. Gal tai buvo blogo ženkle iš anosios toksiame šaltyje šiame raganų kaitle ir žinoti, kad namuose ne visa tvarkoje — ne, tai perdaug žmogui. Bet iš kur jam aišlo mintis, kad leitenantui kas nors atsitiko? Argi jis pažinojo ji taip geral, kad būtų galėjęs viską jskaityti jo veide?

Sužeisėjai šių bevilitškų su delimtetrjomis priešo pajėgomis grumtynių metu negalėjo būti nugabenti į šiltus vakarinės punkto dalies bušus. Jie buvo sunešti į atitinamąsias vietas, stovėjo čia šalta ir senai išbyrėję ir pro skylės kaukė rytų vėjas Krosnis nebeaiškūreno. Tačiau viduje nebuvo jausčiamas toks aštrus šaltis. Ir tie, kas gulėjo ant žalio ir dalis jų slankiojo šalčio mirtis. Karta atėjo leitenantas, ir klekviena karta, kai jis pakildavo iš aniego, jo šuoliai lėšaukdavo smarkią netolimų kulkosvaidžių ugnį. Tačiau jis atėjo ir pasakė sužeistiesiems keletą žodžių.

— Sukąskite dantis, — kalbėjo jis. — Greitai sutemą, o tada mes pernešime jus į prikūrenta būstą.

Vienas buvo peršautas į vidurius. Jo veidas buvo baltas ir iis drebėjo iš skausmo ir šalčio. Bet jis dar pažino leitenantą, kuris tyėdamas sužeisėjo šalą jo. Pagaliau šis nusiviiko savo milinę ir užtiesė ją miršiantį.

Lauke sudundėjo stipri ugnis, tūkna sužeisėjo nuo nusvaidžiųjų šūvių — o gal tai priešo artėjimas? Taip, tai patrankų ugnis, deužanti šoožiu. Vienas nemelis užsidėgė.

— Tie šunes šaudo padegamųjais sviediniais, — sušuko vienas, ir jo veidas persikreipė iš įnirtimo.— Jie mūsų nepaima, tad nori atsparos punktą padegti ir mus išgrėsti šalti. Ar ne taip, pone leitenantai?

Užkalbintasis atsakė, kad punktas bus ginamas, teatenie, kas turi ateti. Tačiau pirmą kartą iš negalėjo paskyrti tiesoe kai jie paklausė, kur dingo papildymas. Ne, negalėjo iš jų atimti paskutiniųjų vilties likučių. Ir šiai nakčiai jie buvo palikti savo pačių likimui. Leitenantas be milinės lėšęo į lediinį ora.

Pradėjus temti, pulkas gavo paskutinę šiaurinio atsparos punkto radiogramą:

„Mes žvejojame su dešimteriopai stipresniu priešu. Atsparos punktas iš dalies lėpenoje".

Vado atsakymas jau nebebuvo priimtas. Patalkymas sunaikino aparatą, o vieną rytį šiai senai buvo kažkur nutrauktas. Leitenantas nežinojo, ar pulkas buvo supratęs paskutinį pranešimą. Tarytum iš paslėptos vietos kažkas, stovėjo čia šiu su tripstančiu pėstininkų būriu, be vilties išsigelbėti, jei tik dar sumažėtų kovingumo ižęa.

Jau sutemo, tik šviečiamosios kulkos žibėjo kažkur lauke. Vyrų užpaklaiy sprage degančių namelių raštai. Liko tik keletas granatomis apgintų trobelių prie vakarinio prėjimo, kur gulėjo sužeisėjai.

Geroji dvasia atsiuntė žuvusiojo milinę, tačiau leitenantas į drabužį nekreipė dėmesio.

— Man nėašla, — pasakė Kijonkai, kuris jam padėjo apsivikti, pats vos pajudindamas sąnarius. — Tik kojos, kojų aš nebejaučiu.

Sveikinimai
Pasiuntinį kartą
GERTONIS

Namuose aš šiandien paskutinį kartą,
Greit mane tėveliai, sesės išlydės,
Netgi šuo margis, puldames prie vartų,
Atarotu žvilgniu į mane žiūrės...

Baltais drabužėliais pasipuoš sesutės,
O ties mano kojom — krepžėd sučirens,
Išbučiuosiu veidą ir rankas motutei,
Užtat, kad mylėjo mane nuo mažens...

Ji mane išmokė tėvėlę mylėti,
Ir iškiausyti girių giūdumos,
Kai pavojai graso, — niekuo nedrebėti,
Jeigu reikės — eiti ginti Lietuvos!

Tėvas mano dali priiširės, kaip savo,
Parnoš sėjei grūdą, dirvą išpurenę,
Nemušiakis, tėve, jei aš išvažiuosę,
Tėvikės nagrišiu lipi šio rudens...

Namuose aš šiandien paskutinį kartą,
Aš žinau, kad grįžti tėvikės reikės...
Tuomet žalumynais bus papuošti vartai,
Grįžtančiųjų garbei dainos suskambės!..

KA BUNKERIUOSE SAKĖ RAMU

Tolimame šiaurės fronte nuo Š. ežero iki 36 kilometrų ruože tęsiasi, taip plėninė gyvatė, fronto geležinkelio linija. Prie jo, taisi mažutės oazės, įmetytą kaip kokį ašmenį, kurie dėna ir naktį grumdamiesi su kelerioliai stipresniu priešu saugo taip svarbią frontui gyvybinę arteriją. Cia kiekvienas prieše mėginimas sekiveiti geležinką plienė. Visame atsparos punktų ruože aplinkui dunksо išmėtyti kolchozai, kurių daugumas virte griuvėsiais. Toliau talkio nežbrendamos pelkės, apaugusios skurdžiais krūmokšniais, kurios yra nuolatinė raudonųjų banditų ir desantininkų prieglauda. Apylinkės vandenė liūdni ir skurdžia. Cia retai kur sutiksi šūvių išbaidytą kiškelį ar kita laukinį žvėrelį. Jie, taisi bijodami nuolatinio triuksmo, nuolatinio ginklų žvangėjimo, kažkur išsidangino. Per pelkes ir krūmus vinguojančiais keliukais retai kur sutiksi apipyšusį, apgailėtinos išvaizdos gyventoją, kurių čia taip mažai. Nors šiandien čia aplinkinės ūkės vėlonės nyko ir ramu, bet tai būna nevisuomet, tik retkarčiais. Sie nykūs ir tuštі plotai beveik kiekvieną naktį ir naktį čeba nuo sprogimų, dejuoja nuo šūvių, virpa nuo pabūkų kanonados. Padangę kasdien raižo plieniniai paukščiai.

Šiame tušėiame plote išmėtytuose atsparos punktuose, kur ir naktį verda gyvenimas. Be pertraukos budi budri lietuvio kario akis, rankos tvirtai spaudžia ginklą, o išstatyti šrobkovaisiais savo juodais nasrais grasinančі žiūri į priešo puse, laukdami įsakymo prabilti.

Šie punktai-bunkeriai savo išorine išvaizda atrodo labai žiaurūs. Bet Jų viduos gyventojai yra nuoširdūs, linksmi, draugiškі. Jie, kaip ir kiekviena žaliūkai vyrai, kurie, be nuolatinio savo kasdieniо karšto amato, moka juokties, dūlaugtis, linksminti, kaip ir visi kiti žmonės.

Tiesa, metus žvilgsnį į šiuos nūjus pastatus, primenančius „katakombas", pasidaro kažkaip nesmagu ir baugu. Aplinkui išraižytos dėlės, tiesiai žiūrėjus, iškasti gilūs grioviai, storos iš akmenų, raštų ir veleinų sukrautos sienos su mažomis šaudymo angomis. Aplinkui nuoširdžiai vieiu tvarkingai, jungiantis minas, kurios kiekvieną, kas kėsinsiųsi į šios tvirtovės gyventojų ramų, be šimes į padanges. Eikime toliau. Šių punktų rajone stovintieji sunkieji ginklai ir sumonuotos automašinos, o greta jų laikas nuo laiko pridėdami prie akių žiūronus vyrai stebi netoli esančius krūmus ir pelkes. Į kiekvieną įtartiną judesį, kiekvieną šešėlį tuojau prabyla kulkosvaidžiai, ir po to vėl tyla.

Jeikime į bunkerių vidų. Metu žvilgsnį, kur tik bebūtų, kiekvienas sukrautos sienos graži išdėjiuotos laikraščiais, iškabintos įvairiais paveikslиais. Ir ko čia nerasi. Tarsi tikras fronto menų muziejus. Kiekvienas savo žvelgia kino artistų, vėlai su linksmomis žypsenomis, grąžinę meno kūrinių nuotraukų, kurias fronto vyrai labiausiai mėgsta. Be to, dažnai pasitaiksi atvirukų ir gamtos vaizdelių, primenančių gyntosios žemės laukus, kurių vyrai labai daug gauną nuo nepažistamųjų lietuviečių. Prie daugumos lovų kūno jo žiema artinantis žmonių atsiradė mylimųjų mergaičių, žmonų, tėvų bei sesučių ir brolių, arba nepažįstamųjų susirašinėjimo draugių. Jie įstatyti į kokius fronto remėsius, skoningai papuošti. Be šių bunkerių sienas puošia mūsų tautos herbas Vytis ir didžiųjų karo vadų paveikslai. Vienur kitur pakabintas nežinia kieno vyriškas ūsuotas veidas. Tiesa, čia čia yra mažai reikalinga, res jų gyventojai dienų neskaičiuoja, mėnesių taip pat.

Nuolatinėse sienų vietose svarbiausi sviediniai: ginklai, sukrauta municija, granatų ir minų dėžės. Jie taip paruošti kad kiekvieno atveju būtų galima skubiai pavartoti. Svarbi baitų popierių užtiesimas, ant kurių žodį ir pagrįsti jį, o tada jo santis nuskęsta giliau (kaitlą, na, o katiliuko turinys irgi žymiai pagerėja.

Pavokarys. Papietavę vyrai, kas jėsiai, kas laiškais namiškiams bei artimiesiems rašo, kas lošia kortomis „karesele" ar žiūrinėja ir valo ginklą. Užsuku į vieną nuošaliau stovintį bunkerį, kur tuoj pat mane Vilnius, Visi „rimtai" nusiteikę. Nemane pakviečię sėsti. Tikrai įdomus tas penketukas. Pirmiausia metu žvilgsnį į sienas. Jos nuo žemės iki lubų kaitinėjamos kažkokiais fotografijomis Kampe stovi virtuvė. Pasieniais išrikiuotos lovos. Viename kampe-lovoje išsitiesęs gulį jaunas, bet už dantų ūsuotas ir vižiūtas laipsny S., ir taip įsigilines į knygos „Durys su septyniais užraktais" skaitymą, kad net nepažvelgė į mane ir toliau skaitė. Ojo, stale-vėl bunkerio vyrų „inžinierum" vadinamas psk. M. ir studijuoja kažkokius braižinius. Aš jį užsikeiniu. Tai gyvas ir linksmas žmogelis. Kaip sąlė jis yra universalus žmogus. Statybininkas, stalius, laikrodininkas, mašinistas ir dar kažkas. Jei kas nors sugedo ar ko reik, kreipkis į jį visuomet bus tvarka. Po jo lova guli dūdiąusia įrankių dėžė. Ant lango prikrauta didžiausia krūva knygų — įvairiausio turinio. Šiaip labai linksmas ir dėdelais ūsinis. Mas vyras Na, o prie plytos triūsia senas Lietuvos kariuomenės viršila V., kuris sukinėjasi apie didelį ruožą žuvą, kurią šiandien kūkuliuoja avies šlaunis ir dvi viršiteles. Jis atsiraitojęs rankoves ir išsivilkęs kursto ugnį, maišo puodą. Šiame bunkery ija nuolatinis virėjas. Kultūrinę mene vargu ar ji nukonkuruotų ir geriausio restorano virėja. Na, be to, jis yra ir linksmas vyruikas, žematis, niekuomet neskaitęjoja ir amžinai keikia raudonosius. Kitame stalo gale sėdi akiniuotas, laiškų beskaitąs vyrukas.

Šalia jo gul didžiausia papkė, prikrauta laiškų. Nėra tos dienos, kade laiko pačtas jam neatneštų laiškų. Na, o kitame kambarylę i antkloę galvą įsisukęs miega šio penketuko „miegalius" psk. G.

Pro kortomis sienas veržiasi mandalinos melodijos garsai. Užeinu ten. Nagi, žiūriu, pakliuvau į ambulatoriją. Lentynos nustatinėtos įvairiais vaistais, ant lentynėlės įvairaus dydžio vėmis etikėtėmis. Pasieniais nukrauta dėžės—dėžės, visos su raudonojo kryžiaus užtyrėjimais. Na, o ir tarpe. nugriuvęs ant lovos, kojas išlėsęs kėdėse, su juodais, trumpai nukirptais ūsiukais san. psk. T. ir pancsėje niūnuoja ir mandalina skambina lietuviškę „Ant kalno ožkai siūbuo". Jis atrodo labai šiūdius. Mat, „daktaru" čia jį vadina. Slaip labai draugiškas. Tuojau ištraukė grąžinai etikėtę papuošta lieerio butelį, pavaišino, pastulė cigarete.

Užsuku į paskutinį bunkerį. Čia mane sutinka linksmas žematis psk. S. Viduje linksmas melodijos grįžta ir mandalina kažkokiais švelnumu pripildo žmogaus dvasią. Skamba maršų taktas švelnaus valso aldai ir linksmos karinės dainos. Čia kiekviena dienę yra kažkoks nuo kitos vyrai susirenka pasiklausyti iš Tėvynės žinių, o antradieniais, ketvirtadieniais ir sekmadieniais iškėsnoję šiems šiandiamos tėvynės žvelkimus ir lietuviškų muzikų. Cia prisirinkę gana daug vyrukų.

Besiartinantis vakaras pradėjo tamsęs skraiste gaubti bunkerių kapelyse. Vyrai dainuoja, muzikuja, triuksmas Vyrai tvarkė savo aprangą, ginklus, tikrino kulkosvaidžių kasolnus. Ruošėsi nakčiai, kuo čia kas bepasiimsi, tas ir nuostabu. Argi galį žinoti kokių svečių gali su laukti čia, ką karalystėje, — čiupinėdamas kulkosvaidį kalbėjo ell. A. Bunkerių viduje degė „Hindenburg" šviesos.

Vyrai, sutvarkę, ginklus, aprangą ir pasiruošę visokiems netikėtumams, vėl kibo į savo kasdienius vakarinius darbus. Vieni snūduriavo išsitiesę lovose, kiti skaitė laikraščius, treti kažką svajojo sušėdę ir tylėjai traukdami pypkes ar „bankrutkes".

Diena baigėsi ramiai. Vyrai išėjosi, nes tokių dienų čia retai kada būna. Rajone ir bunkeriuose vaikščiojo sarginėtinai. Budėtis vyskarinikės tikrino postų budrumą. Naktis visiškai užvaldė bunkerius.

Taip čia kiekvieną dieną kartu su savo ginklo draugais vokiečiais sveena ir kaujasi lietuviai kariai. Jie visuomet ir visur yra pavyzdingi, nepaisydamos vaiios. Sie vyrai savo veiksmais padeda ginti ne tik mūsų Tėvynę, bet ir visą kultūringą pasaulį nuo azjatiškai laukinių gaujų.

Jonas Mockevičius

SUSITIKOME AKIS Į AKĮ

Praėjusiais metais, mūsų batalionas gavo įsakymą persikelti į kitą vietą, kur gavome uždavinį apsaugoti M. rajone esančius durpynus, jų trobesius ir kitą turtą. Taip rat priešinio durpynę vykdomos darbai ir apsaugoti darbininkus nuo banditų užpuolimo.

Batalionas buvo išskirstytas grupėmis po 15—25 karius ir užėmė skirtas vietas. Aš, 1 ln. G. buvo paskirtas vadų ir vieną pavojingiausią sargybą D., kur siaučė banditai.

J ltn. G. skirta vietą užėmė už 24 versts. Jis pastiebęs saviną ir kartu drąsa. Po kelių medžioklių banditai buvo išvaikyti ir jie bijojo toliau tuje apylinkėje siausti. Jeigu kartas jiems teisėjavo eiti pro šali, tai gerai padarydavo gerą kelio ranką, kad tik netektų susitikti su kariais.

Už banditų sutramdymą j. ln. G. gavo ne tik savo vadovybės pagyrimą, bet už kautynės parodytą drąsą ir sumanumą pr. m. gruodžio 15 d. buvo apdovanotas 2 kl. Geležiniu Kryžiumi.

Išvaiusi D. rajoną nuo banditų, bataliono vadovybė nutarė j. ltn. G. perkelti į kitą vietovę, kur jau nuo seniai siaučė banditai ir piešė vietinių gyventojų turtą.

Ir j. ln. G. čavęs naują paskyrimą, j. m. sausio pradžioje su savo dalimi nuvyko 1 B. R. vietovę. Cia būdamas pradėjo valyti apylinkę nuo banditų.

Viena vasario mėn. naktį baitai apsirengusi ir gerai ginkluotų mūsų vyrų būrelis slinko pirmyn — iš vieno kaimo į kitą, iš vienos mišką į kitą. Nukeliavo apie 35 km, bet priešo vis dar neužtiko. Kai kurie vyrai pradėjo abejoti vietinių gyventojų parodymais ir suteikomis žiniomis.

Iš vienę kaimo išvykus ir paslėkus miško pakraščiu, staiga iš miško ižsyjiavo bandity vora. Taip arti susitikus, ir vieni ir kiti buvo labai nustebinti. Viena kitą sekundę buvo net apstulbę, kol pagaliau abi pusės atskvėjęs ir pradėjo šaudyti tirą padėti. Vieni ir kiti griebėsi ginklų, ir prasidėjo paslutiškos kautynės: kovojo vyras prieš vyrą tik per keliu metrus. Priešų puėje buvo 7mėniu persvara, o mūsų puėje ginklų. Kautynės ilgai užtruko ir priešas nešlaiė, turėjo pasitraukti į miško giluma, palikdamas nukautusius ir žūmėdamas iš gyventojų pagrobtą turtą.

Bandžiai tą naktį buvo apėjęię kelis kaimus ir drauge su savimi varėsi 18 karvių. Kaupyti metu žo, turios karvės buvo nukautos, o kitos, paliktos be prieižiūros, išlaidė po mišką. Be to, buvo nukauti trys arkliai, kuriais banditai galėjo žūdėjėlę turtą bei maistą. Rogėse rasta maisto ir drabužių. Iš pačių bandity buvo nukauta keturi. Mūsų eilėsi nebuvo, tik trys žuvusi sužeisti.

J. pak. V. Stabingis

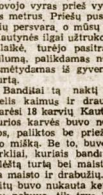

Nors uogomis šermukšnio kraujo
lašas
Iš gyslų išvarytų paskutinis, —
Bet mes pavasari ant rankų nešam
I žemę mūsų mylimos Tėvynės!...

Ir vėl iššaudė vienų apkaba. Atskiros bolševikų grupės stengėsi užmint namus, tačiau tik keletui pavyko prasiverčti iki vokiečių pozicijų. Atsitraukę už šautuvų ugnį buvo vis didėjas šaltis, kuris grasino suparaližuoti sąnarius ir valią. Daug valandų, lėtisą dieną gulėdami sniege, je atremdinęję visus puolimus — visą laiką širdžiais ant nuleidikų, visą laiką akimis į šautuvus. Kol svietė saulė, šaltis buvo dar pakenčiamas. Tačiau tamsė, kada lygumą užgulė miglė, ir kristalai metėsi spindinti naktis, žmogaus valia ir dvasinės jėgos ketino nusilieisti gamtai.

Tačiau pulkas priešinė paskutinį leitenanto pranešimą ir atsitraukė pyktį. Dabar atėjo pamaina, vedama vieno viršiko. Karininkų nebuvo. Kritiškai, dar nepasižėjusi padėtis neleido leitenantui atsitraukti nuo savosios vietos. Ne, ne, negalėjo likti atsakingu. Jis paišiaukė Kijonką ir įsakė jam pakeistąjį būtų nuvesti į būstinę.

Kijonka įsakymą vykdė nirsdamas. Jis nenorėjo atsiskirti nuo leitenanto. Jis čia, kaip ir kitos buvo gynęs su juo — daug baisių dienų ir savaičių. Bet būrio vadas nepaisentė prieštaravimų, ir Kijonka su būrio kariais šaukė kažkoks kelias dėl kažkoko žmogaus ir atsigrįžo į degančias trobeles, tarytum tikėdamasis, kad leitenantas ateisiąs paskui.

Nakčiai slenkant ginklų triuksmas didėjo. Medinėj namelai buvo sudėję, tik Jen bei ten tebėjarovo raštai ir vėjuje sukosi kibirkštys. Keletas vyrų tupėjo dar šiltuose pelenuose, norėdami atšildyti sustingusius kojas, kitų voliojosi raitiojosi už sniego pylimo, kol kraujas vėl pradėdavo tekėti gyslomis.

Galėjo būti vidunaktis, kai nuo vakarinio atsparos punkto praėjimo, pėstininkų užnugaryje, pasigirdo triuksmas. Vienas kitas šūvis ir mėtymai žvieciamosios pricko kulkos. Pas leitenantą tuoj atsirado ten esančios saugos pranešėjas, kuris be kvapo pasėkė gąsdinančių naujienų, kad bolševikai apėjo minų užtvarą ir įsiveržė į namus.

Ir žodžio žūrėjo leitenantas tamson. Tikrai, jau galas. Galas? Ne, jis dar gyvas ir vyrai šalia jo, kurie šoks mūrėiai (veida, jei tai turės lykti. Staiga pritūpęs leitenantas ir kanoniu vyrus rankinėmis granatomis apsiginklavę ir pasuko vakarinio praėjimo linkui. Priešais šliaužė sužeistieji. Jie tesėjęo žūsigėbėti, laip arti, be mūsų pagalbos milžinas. Ir vėl jis buvo leitenantas, kuris nuplėšė nuo savo kūno mūlinę ir numetė ją pusnuogiams Jis netarė bei žodžio ir tik po jo pėdomis ėjo suspaudė automatinį pistoletą, dantys užgulė vieni kitus, ir tik tada atsipažaidavo, kai iš jo lūpų prasivėrė šaškūno senini gėrėdės šūkčiai „urai". Su senu šūksniu lūpose prasiverčė smogiamoji grupė į užimtus namus. Rankinės granatos skrido pro duris ir langus, ugnis žaibavo prieš pat akis, kiekvieną sėjosi skeveldros ir kulkos, tačiau vyrų „urai" pramušė viską. Tokiose ariimosiose kautynėse nebuvo jokio gailesčio, jokios maniės. Leitenantas negirdėjo jokio dejavimo, jokio sužeistųjų riksmo. Jo ausys buvo kurčios. Bet jo akys, jo akys nuo mėlė prieš akis, kiekvieną ankščiau, jo akys matė visa — ikį staiga pasidarė nepermatomai tamsu ir jis kažkur sunkiai nugriuvo. Tačiau tik akimirksnį buvo tamsu priešj, jo jo bės matė žvaigę ir laiškų, o už laiško stovi mažas besišypsas šviesiaplaukis kūdikis, kuris tiesia į jį rankutes. Ir staiga žypsena nuo kūdikio veido dingsta, veidas išblyksta, nustoja gyvybės ir už nežyo kūdikio pasirodo sunalkinto namo grūvėsiai ...

Leitenantas atsibudo ir atsistojo. Taip, jam pavyko atsikelti, ir jis nejaučė, kad buvo sugriovęs net laipto. Buvo naktis, virš snieęo dykumos spindėję žvaigždės, namų kautynės aplinkui buvo nutilusios. Jis nežinojo, kiek laiko šėbuvo be sąmonės. Bet jis dar kartą atsitraukė su būriu, nusivylė leitenantas. Žvaigždės, pažvaistės ir kovos triukšmas vėl nutolo, jo rankos griebėsi kažko, tačiau tik ranką ir pažvaistė. Ir vėl tamsa, it jį būtų gaubęs nuo žemės ir nunešę...

Ne, neįtikėtina, tačiau leitenantas neapsigavo. Atvėres akis, jis gulėjo ant kažkoko šiaudų ir kažkoko kažkarininkis Kijonka, kuris pranešė, kad atsparos punktas vėl atkovotas. Jis jautė, kad būrio vadui jo dar priešiks, ir su bolševikais pasilikęs medinių ragų namely mūšio.

Tylėdami žiūrėjo abu vyrai vienas į kitą, iki leitenantas tylių balsu paskiebė, kad Kijonkos krūtinę greitai papuošia Geležinis Kryžius. Daugiau jis nieko nepasakė. Koks sulyęs ir išblyškęs buvo jo veidas! Jis dar kartą apsidairė aplink save, ir tik mėnesį, kaip sunkiai jo dūpo tarė kiekvieną žodį, kai jis prabilo:

— Mano kišenėje yra laiškas, Kijonka, perskaitykite jį man. Aš nelaiku tikėti, kad mane šūdilo nekaltas. Ne, ką aš kalbu, aš atsiminiau, kad laišką sudraskiau. Nevarkite. O aš tai turėjau pranešti, suprantate mane, Kijonka? Nebuvo nė vienos dienų, ne savaičių, tik minutės. Tada aš sudraskiau laišką. Taip, bombos užmušė mano kūdikį...

Lauke, žvangančioje naktyje, skambėjo kulkosvaidžiai. Horizonte paklido nuobodus baltas mėnuo ir apšviečė nenugalėtiesiems kelią atgal.

(„Die neue Linie")

Max Lippold
Vertė Jon. Pr. Palukaitis

SUSITIKOME AKIS Į AKĮ

Praėjusiais metais, mūsų batalionas gavo įsakymą persikelti į kitą vietą, kur gavome uždavinį apsaugoti M. rajone esančius durpynus, jų trobesius ir kitą turtą. Taip rat priešinio durpynę vykdomos darbai ir apsaugoti darbininkus nuo banditų užpuolimo.

Batalionas buvo išskirstytas grupėmis po 15—25 karius ir užėmė skirtas vietas. Aš, 1 ln. G. buvo paskirtas vadų ir vieną pavojingiausią sargybą D., kur siaučė banditai.

J ltn. G. skirta vietą užėmė už 24 versts. Jis pastiebęs saviną ir kartu drąsa. Po kelių medžioklių banditai buvo išvaikyti ir jie bijojo toliau tuje apylinkėje siausti. Jeigu kartas jiems teisėjavo eiti pro šali, tai gerai padarydavo gerą kelio ranką, kad tik netektų susitikti su kariais.

Už banditų sutramdymą j. ln. G. gavo ne tik savo vadovybės pagyrimą, bet už kautynės parodytą drąsą ir sumanumą pr. m. gruodžio 15 d. buvo apdovanotas 2 kl. Geležiniu Kryžiumi.

Išvaiusi D. rajoną nuo banditų, bataliono vadovybė nutarė j. ltn. G. perkelti į kitą vietovę, kur jau nuo seniai siaučė banditai ir piešė vietinių gyventojų turtą.

Ir j. ln. G. čavęs naują paskyrimą, j. m. sausio pradžioje su savo dalimi nuvyko 1 B. R. vietovę. Cia būdamas pradėjo valyti apylinkę nuo banditų.

Viena vasario mėn. naktį baitai apsirengusi ir gerai ginkluotų mūsų vyrų būrelis slinko pirmyn — iš vieno kaimo į kitą, iš vienos mišką į kitą. Nukeliavo apie 35 km, bet priešo vis dar neužtiko. Kai kurie

LIETUVIŲ DAILĖS PARODOS ATIDARYMAS VILNIUJE

ON. VILNIUS. Kovo 19 d. Vilniaus Miesto Muzėjuje, dalyvaujant vokiečių įstaigų, vietos savivaldos, meno, mokslo ir švietimo reikalų atstovams, iškilmingai atidaryta pirmoji didžioji lietuvių dailės paroda karo metu.

Lietuvos dailininkų sąjungos pirmininkas Stanelka pasveikino garbės svečius ir priminė ankstesnius Lietuvos meno gyvenimo įvykius Vilniuje, kurie, taip sakant, buvo pirmieji žiedai, iš kurių 1906 m. gavosi vaisiai, kad čia buvo atidaryta pirmoji lietuvių dailės paroda. Šitoj paroda rodanti Lietuvos menininkų siekimą kiek galint eiti pastovios kūrybos keliu. Jis išreiškė nuoširdžią padėką Generalinimui Komisariui, kuris įgalino surusėti šią parodą karo metu. Svietimo Vadybai ir jos bendradarbiams už paramą ir Vilniaus Turmistrui už tai, kad ja paroda patėmė į savo globą.

Kultūros referentas Lebert, atstovavęs negalėjusį atvykti Vilniaus miesto komisarą, pasveikino susirinkusius ir palinkėjo parodai gero pasisekimo. Esą Vilniaus miestui, kuris savyje slepia tokias dideles kultūros vertybes, didelė garbė, kad dabar karo metu galėjo būti atidaryta pirmoji lietuvių dailės paroda.

Svietimo įgaliotinio atstovas Dr. Riefenthiis pareiškė padėką už parodos surengimą. Ji maloniai rodanti, kad čia taikingose varžybose bendradarbiauja ne tik vyrynė ir jaunesnė karta, bet ir visos meno kryptys. Būtų neteisinga šioje bendroje parodoje ypatingai iškelti vieną ar kitą kryptį. Greitasi žiūrovai turi prisirinkti įvairių įspūdžių ir ypač įsidėmėti tai, kas būdinga visai parodai, būtent, tėvynės meile ir su kraštu susijusio meno kėlimą. Jokicia ir yra nesuderinamas priešingumas tam, ką su menu supranta bolševizmas. Sis vadinamasis bolševikinis menas nenuėjo toliau prosą, gandinių paveikslų ir plakatų, o ne todėl, kad rusų tautą būtų negani, bet todėl, kad žydas, nurstatas Jį meno gyvenimą, nei pats negali kurti, nei suprasti tikrą meno kaip kultūrinės gėrybės turinį. Taip bolševikinėje Rusijoje meno pavestas tik propagandinei tarnybai. Gilesni Lietuvos menininkai, gražiausiai išreikšti šioje parodoje, turi bendrų punktų su menu Reiche. Tatai ir dalies galima paaiškinti tuo, kad dagelis Lietuvos menininkų savo kūryb, bos akstinę gavo iš Reicho, ir tuo būdu mene matyti saitai, kurie ypač tinka suartinti tautoms didėjančiame savitarpio supratime.

Burmistras Daukševičius savo kalboje priminė pirmąją meno parodą, kuri prieš 37 metus įvyko Vilniuje ir pabrėžė, kad tarp dabartinių parodos dalyvių yra ir tokių, kurie ir tada dalyvavo dailės parodoje. Jų dalyvavimas dabartinėje parodoje yra gyvas ryšys tarp anų laikų ir dabartinių siekimų lietuvių tautos kovoje dėl ateities. Prieš vieną mėnesį jis dalyvavęs vokiečių meno parodos atidaryme. Abi parodos esančios skirtingos, bet tarp jų vis dėlto yra ryšys. Kova Rytuose dabar nuspręsianti, ar bolševikams pavyksią pavergti tautas ir perkausėjęs yra Maniamajčio iš Kauno. Įdomūs Užsinskio dekoraciję eskizai.

Paroda sutvarkyta apžvalginiu būdu, išsaugiausia išstatta tapybos būrinių, bet pramatyti dideslių figūrinių kompozicijų, iškyrus kelis reljefus. Iliustruotas katalogas vokiečių ir lietuvių kalbomis palengvina orientuotis parodoje.

Dėkingi kariai atsilygina

Iš vieno lietuvių dailininko vokiečių kariuomenėje gautas redakcijoje laiškas, kuriame dėkojama už atsiųstus tautinius skydelius ir knygas, ir tarp kitko pabrėžiama: „Visi esame be galo patenkinti ir dėkingi už tautinius skydelius, kurie mus papuošė ir pasako kiekvienam: Nešiok garbingai ir kovok, nes ir tavo tėvai kovojo. Pas mus didesnė dalis karių yra didelė knygų mėgėjai, todėl ir ateity prašome dažniau jų atsiųsti. Mes, perskaitę knygas, perduodame kitų dalinių lietuviams".

Be to, tie patys kariai, kiekvienas sudėjęs po 10 RM, atsiuntė redakcijai 160 RM auką. Pinigai atsiųsti per karį Jonų Blužą.

Kitas karys iš to pat dalinėlio — Albinas Sukevičius — irgi tuo pat reikalu rašo ir dėkoja p.ei Kačerauskienei už knygas. Matyt, šios aukotojos knygos, siųstos per „Karį", pateko šio dalinėlio kariams.

Didelio dėmesio verti keramikos dariniai, turiu teriauisėj yra Mamamajčio iš Kauno. Įdomūs Užinskio dekoraciję eskizai.

Paroda sutvarkyta apžvalginiu būdu, išsaugiausia išstatta tapybos būrinių, bet pramatyti dideslių figūrinių kompozicijų, iškyrus kelis reljefus. Iliustruotas katalogas vokiečių ir lietuvių kalbomis palengvina orientuotis parodoje.

Vilnius

Jono Kuzminsko lino raižinys — Iš lietuvių dailės parodos Vilniuje („W.Z." kliše)

JŪSTA LABANAUSKAITĖ

Kario atsiminimai

Kai vakaro dangus niūriai sutemsta
ir topoliai slaptingai kašką šnara...
Iš tėviškės išklydęs ašt tolumoj bastausi
ir mintimis kaip gyvą prisimenu aš mamą.

Prisimenu sodą, jo takus kreivuosius,
po langais kerojant rausvajį jurginą,
o šiandien aš stoviu tarp draugų rikiuotėj
kurie savo žemę nuo grobuonių gina.

Plaštake praskridо kūdikio dienelės,
juokas sidabrinis dingo paslapčia.
Pamažu užaugau motinai ant kelių
ir dėl josios laimės drąsiai stoviu čia...

Ketveri metai Vilniaus Muzikos Mokyklai

ON. VILNIUS. Vilniaus Muzikos Mokyklą, įsteigta 1940 m., yra viena jauniausiųjų Rusės rūšies mokslo instituciją generalinėje srityje. Bet savo mokinių skaičiumi ji toli pralenkia kitas muzikos mokyklas. Šiuo metu mokykloje mokosi per 300 mokinių, kurie didžiąja dalimi yra kilę iš pačios Vilniaus, arba atvykę iš miesto apylinkės ir kitų generalinės srities vietų, kas įvyko dėl gero vado, kurį įsigijo ši mokslo įstaiga per trumpą savo darbo laiką. Muzikos Mokyklos mokomasis personalas susideda iš žinomų muzėjų. Jų pirmasakyje stovi direktorius Jonas Benrius, kuris greta savo administracinio darbo dėsto teorija, formos ir harmonijos mokslą. Jis baigė Varšavos konservatorijos vargonų klasę ir teorijoje bei kompozicijoje tobulėmosi Leipcigo konservatorijoje pas Paulių Gnesenai. Jam padeda dirbti 37 mokytojai. Iš jų minėtini prof. Spinalskis, Kaveckas, Juodelis, Nomeika, Saulys, kurie pažiastami iš kon. certų salių, Vilniaus Daugnuvietytė, Kundrotienė, Beržinskaitė, Laumenskienė.

Daugumas Muzikos Mokyklos mokinių klasė fortepijono klasę, kurioje yra 130 mokinių. Po to eina dainavimo klasė, kurioje dėstė mirusa dainininkas Benonis, o toliau styginių instrumentų klasė. Mažiausia mokinių turi pučiamųjų instrumentai. Kartas nuo karto rengiami mokinių koncertai. Praėjusiais metais įvyko šeši uždari ir trys vieši koncertai, šiais metais buvo du uždari ir vienas viešas koncertas. Muzikos Mokyklos mokytojai suošiasi didelian koncertui, kuris žada būti svarbiu įvykiu muzikos gyvenime. Dagelis mokinių įvairiose mokyklose dėsto muzėką, vargonuoja bažnyčiose ir dainuoja teatro chore. Patobulinti savo žinioms jie lanko mokyklą. Tai yra gražus nenuilstamo siekimo ženklas. Pažangūs mokinia naudojasi kiekviena proga aktyvia prisidėti prie Vilniaus muzikos gyvenimo, ar tai bažnytiniuose koncertuose, ar teatro chore, ir taip pat nevengia sunkesnių uždavinių. Nom muzikos mokyklos pataipos gana mažos pamokos, eina sėkmingai ir jos dėžin tikėtis, kad mokyklą lėlei daug gerai paruoštų muzėką.

Prof. Jonynui 60 metų amžiaus

ON. VILNIUS. Žinomam Lietuvos mokslininkui ir tyrinėtojui prof. Ignui Jonynui suėjo 60 metų amžiaus. Baigęs savo studijas Maskvoje ir Oxforde, ja pradžiojo buvo mokytojas savo tėvynėje. Už darbą savo tautai anuometinė carinė vyriausybė perkėlė jį į Rusijos gilumą. Sugrįžęs iš Rusijos 1919 m., ėjo įvairias valstybines ir viešas pareigas kartu profesoriaudamas Kauno, o vėliau Vilniaus universitete. Vienas pagrindinių jo darbų buvo Vytauto laikų tyrinėjimas. Toje srityje jis yra paskelbęs visą eilę raštų.

P. ZUNDŽIŪTĖ

MOTERIŲ MAŽAME MIESTELY

Marijona uždarė margas langines to nedidelio namo, kurs stovi Bažnyčios gatvėje su žemu stogu ir baltais langų rėmais. Ir kitos senos moterėlės uždarė, užkinčiuo be jokio gailesio. Pro atsigavusį nuo dienos kaitros kleva praėjo vyras dideliais batais ir be kepurės. Pečiais jis užkliuvo atsikišusią šaką, ir vėsa sumirkę vakaro lapai paglostė jo plaukus. Laibais pirštais jis pabeldė į vienintelį neuždarytą Anės langą, ir šviesiaplaukė mergina šūkio galvą.

— Saulė vos nusileido ir tuoj nuošalėjo miestą. Mamos, nabės bus namai. Nepriklausomybę paskelbė, vėliavas iškabinot ir tikit, kad atėjo ramybė visam kraštui. Bolševikai toli dar nemėgės. Siaurėst joks vyras neskivos miestelyje. Tai nerūpestingos mergaitės! Per visą dieną juk ir kalno žmonių nemaža buvo, ir nė viena mergina nepagalvojo, kad štabe virtuvė neįsteigta, — kalbėjo jis piktu balsu.

— Pone mokytojau, reikėjo anksčiau sakyt. Iš kur gi mes žinom. Didžiausiai maloniame dėminėmės būtume. — Anė stengėsi šiaikyti nesujaudintą balsą, bet jos šviesioj akys taip blizgėjo, kad mokytojas susijuokė.

— Gerai, būk narsi, Ane, — ir nuėjo.

Mergina iš sandėliuko paėmė kelis duonos kepalus, kurie vakar buvo atvežti iš kaimo, ir dideliu peiliu raikė. Paskui jį išbėgo pro žemas duris ir atsivedė draugę, kuri labai juokėsi, nes buvo ypatingai laiko. Jos neėsė iš mergaitės motinos gautą pintinę ir džiovintą sūrį. Duona greit buvo suraikytą užtepta, ir merginos prikrovė dvi pintines ligi viršaus. Jos ėjo viduriu gatvės ir kalbėjosi visiškai patylom. Į kai kuriuos antro aukšto namų langiukus atsižvėlė saulėvydžiai, ir jos manė, kad eina peranktsi. Anė pamatė suvėlą prie kiemo vartelių, karštai besiginčiantį su gizeliu, ir pakėlė galvą pagalvojusi, kad atlieka nepaprastą darbą. Jos veiduo perėjo virpulys, ji mąstė — didžiausiu tokiu atveju netinka, — ir laisva ranka žėmetė kasas.

Kai merginos pasuko į gatvę prie mokyklos, kurioje buvo štabas, joms smarkiai plakė širdis, jos isivaizdavo rintuos, jas pastinkandinęs vyras ir valgant duoną maloniai krutantčius žandus. Bet duryse stovėjo senis eigulis, kuris buvo paliktas budėti miestelyje, štabe.

— Atnešėt valgyt, geral, geral, pasakė jis merginoms.

— O kur gi kiti vyrai? — nusimnus dairėsi Anė.

— Iėšjo už miestelio; paupio skardžiuose minkšti petalai, — nusijuokė eigulia.

— Kai grįš vyrai, tegu viską greit suvalgo, mes atnešim dukart tiek, — Anė pasakė eigului.

Grįžtant dangus jau buvo mėlynas vakaro mėlynumu ir žmonės nevaikščiojo.

Anė mėnėbėdėjo: kaip gražu, — ir pridūrė: ryt enkesti nueisiu, gal ko reiks atnešti.

Draugė rimtai linktelėjo.

Daugiau jos nekalbėjo.

— — — — — — —

Bežnyčios bokšte pasigirdo varpo balsas, ir Marijona megzdama stoką lninę kojinę, pradėjo giesme pro mažytį langą tekančios saulės apšviestame kambary.

Anė sapnavo mirusią motiną ir graudžias laidotuves. Pro raudas atėjo balsas Marijonos balsas. Anė atmerkė akis ir pamatė saulėtame lange zirziančią didelę mėlyną musę, ant kėdės tuščią pintinę ir išgirdo giedančią Marijoną, kuri visą rytą giedą.

Anė giedrai susijuokė ir greitai pynėsi kasas. Ji bėgo taip, kad gatvėn išėjusios vištos iš išgąsčio puolė į dūgėjyną, ir dideli dūgėjyną šalia nugriuvusios tvoros.

Prie mokyklos, šigirdusi vyrų balsus, Anė metėsi šuotiu pro durie ir uždusdama juokėsi: — Kokie jūs ankstyvi. Ar sapnėjėm ko netrūkstą? — ir staiga nutilo, pamačiusi miestelio kalvį, kurs labai nemėgo savo dievobaimingos žmonos, ir siuvėjo gizelį, kurs graziai šoka. Ir Jonas dvaro kumetyno, kurio motina pernai mirė kažkokia nežinoma liga, ir kelis matytus vyrus, ir milicininkus, kurie save vadino komunistais.

— Tai tu atnešei duonos, — į ją pasižiūrėjo nepažįstamas vyras, ant kurio švarko Anė pamatė miliciniko sagas. Jai pasirodė, kad milicininkas auga ligi miliūnų, ir delnais uždengė akis.

— Anė, siuvėjos mokinė, — atšiko gizelis.

— Eikš su manim, — akmens balsu jaisė komisaras ir dulkėtu batu ketė koją į gretimą kamšarį, ant kurio sienos kabėjo dideliu, juodas šautuvas. Anė pasirodė, kad šautuvas toks šaltas daiktas, kokio jį nejuto per amžių amžius.

— Tai jie, ir tuo šautuvu mane nušaus, — pasakė jį sau.

— Tai laikas bėgti, — pamėsė ji ir staiga atsigręžė į saulės ruoželį, kuris žėgo pro laukines duris su jėnančiais vyrais.

Vikriai lyg netyčia, įsimaišė į jėnančius ir duris šamiai iš lauko uždarė ir mėgino eiti lėčiausiu pasulyje žingsniu, bet jai nesiėkė.

Anė nesąmoningai juoktelėjo per šaligatvį, per gatvę ir mažąjį dvutigį sušuko: — Jie vėl yra miestelyje, ak pakliuvau. Sakyk Marijonai, kad negrįšiu.

Ji pasuko iš vieškelio ir bėgo per pieva, per žoles. Ji juto po kojom smilgas ir ramunes baltais vainikėpiais, kurios apie meilę viską pasako. Kvepiančius dobilėlius ji sumindė.

Nuo žilvičio ji šitiesta ranka nugaudintas petelėlėsės nuvijo ir linksmai šokančius vabalus. Jį. permynė žiedą, į kurį skrido bitė medaus. Upelyje ji nusiundė akmenėlį, ramiai gulėjusius dugne. Ir vis tolyn bėgdamai vis šiltesnį šautuvą ir mėlynąjį komisarą ji juto.

Anės ausyse skambėjo pievų muzika ir akyse mirgėjo spalvotos gėlės, kai visa susilusi ji paslėkė kažtanais apaugusią sodybą. Po didelių medžių sakėsi ir grybytės ir miestelės mokytojas, ir iš dažlių molio pudelių jis gėrė saldų pieną.

— Bolševikai vėl sugrįžo, radau juos štabe dėl duonos nuėjusi. Bet aš prisiavusi patį komisarą, pro pačią akis prabėgdama. — Anė šidėjėlai pakėlė galvą ir juokėsi savo žygį atpasakodama.

— Tai tu narsi mergina, — pastebėjo gydytojas.

— Narsi mergina, — patvirtino mokytojas.

Jie šigėrė puodelį pieno už viesa mėsinės merginos, pasistiprindami prieš bošimus įvykčius ir darbus.

Išsiplėtusio klevo paunksnyje sėdėjo Marijona ir šaukė savo vištą kuriai kramtė duonos plutelę.

Piktais žingsniais prieš ją sustoję atšėg miliciniokas ir reikalavo paskyti, kur Anė.

Marijona pakėlė ant nosies užčirtusius akinius:

— Nėra čia tokios, — atsakė.

Kai miliciniokas užpyko:

— Temsta nemaždžiu vištelės, — įspėjo Marijona, — ji taip sunkiai prišaukiama.

Ir kai viena paliko patogiai sėdėdama klevo paunksnyje, Marijona žypojosi.

Kultūrinės naujienos

— Kovo 19 d. grupė Vilniaus meninink̃ų dalyvavo Švenčionyse ir Švenčionėliuose įvykusiuose meno — literatūros vakarose. Dalyvavo Vilniaus operos solistai: J. Jasaitytė, Kazys Gutauskas ir St. Liepas narštojai — poetai: Kazys Inčiūra, Eugenijus Matuzevičius, Adolfas Sprindis ir kt.

— Kovo 20 d. Vilniuje įvyko Savitarpinės Pagalbos valiūgų darbėjų aukštėjų 3-čios laidos kursų atidaymas.

— Vilniaus Muzikos Mokyklos direktorius ir Lietuvos Muzikų Draugijos pirmininkas Jonas Bendorius šiais metais pasiėmė net keliias muzikinio ir visuomeninio darbo sukatčis, būtent: kovo 19 d. sušėjo 40 metų savarankaus muzikos darbo, rugpiūčio 15 d. — sueina 55 metai amžiaus, rugpiūčio 1 d. — 30 metų kai dirba muzikos mokyklose, rugsėjo 1 d. — 25 metai, kai dirba lietuviškose mokyklose mokytojo darną ir pagaliau bovelk dešimnetis, kai dirba muzikos mokyklų administracijos darbą Kauno Konservatorijos ir Vilniaus Muzikos Mokyklos direktoriaus pareigose.

— Šiais metais Siaulių Teatro režisierius Ip. Tvirbutas Švenčia 20 metų sceninio darbo sukatčį.

— Kovo 18 d. Vilniuje, Didžiojoje Koncertų salėje, įvyko „Varpo" choro, diriguojamo komp. Jul. Siniuko, koncertas. Programoje dalyvavo pats „Varpo" choras, Vilniaus Miesto Teatro orkestras, dir. J. Kačinsko, ir Vilniaus operos solistai: E. Mažrimaitė ir K. Gutauskas.

— Nepersenai Vilniaus Kamerios choras, ved. Stp. Sodeikos, ir Vilniaus Operos solistė J. Jasaitytė, J. Indra ir St. Liepas bei pianistas Z. Vilemeika buvo nuvykę į Panevėžį, kur davė du koncertus: vieną religinį, antrą pasaulinį.

— Profesinės Sąjungų Centro Biuras yra perėmęs lietuvių kariu frontą teatrą. Teatro direktorium paskirtas Obelienis, meno vadovu G Velička, „Sienapūtės" autorius.

— Petronio knygų leidykla šiomis dienomis išleido grafų lietuviškų kaimiškų dainų rinkinį ir 1000 šio rinkinio egzempliorių padovanojo Vietinės Rinktinės štabui.

— Kovo 18 d. akloji dainininkė Beatrikė Grinevičiūtė Kaune ir ruošė dainų vakarą. Solistei akompanavo Balys Dvarionas.

— Kovo 12 d. Lietuvos Blaivinimo Sąjungos Vyr. Valdybos iniciatyva buvo suruoštas Kaune poezijos ir dainos vakaras. Programoje dalyvavo „Lietūkio" vyrų choras, ved. Ant. Olšauskis, tautinių šokių ansamblis, ved Kazio Bružo, op. sol. J. Butkevičiūtė, rašytojai Pulgis Andriušis ir poetai: K. Girgaitytė K. Župka ir L. Narbutas.

— Kovo 18 d. Kaune įvyko naujų Savitarpinės Pagalbos Vyriausiojo Komiteto Centrinės Motinos ir Vaiko Globos Sekcios ruošiamų Moters kursų atidarymas.

— Rašytoja Jadvyga Drungaitė parašė dvieju veiksmų pjesę „Subatvakarė", kuria stato Panevėžio Mesto ir Mokslo d-jos meno ansamblis. Muzika parašė komp. A. Balsavaras J. Drungaitė turi paruošus spaudai novelių ir eilėr. rinkinį ir dabar rašo apysaką iš inteligentų gyvenimo.

— Panevėžio Miesto Teatras praėjęs šeštuosius metus ir savo veiklą plačia steigdamas teatro skyrius provincijoje. Jau įsteigtas teatro skyrius — filija Biržuose, kuriam vadovauja panevėžietis aktorius Aleksna.

— Muzikas Motiejus Budriūnas atidavė spaudai pradinėm mokyklom skiriamą dainorėlį, pavadintą „Kunigo dainynas", Leidžia J. Petronio leidykla.

Kovoje su banditais žuvo 2 d. žuvo eilinis

Vladas Petkevičius

Jo tėvus ir gimines nuoširdžiai užjaučia

Bataliono vadas ir kariai

Kovoje su banditais žuvo karys

Petras Kiznys

Jo motutė, sesutės, broliius ir gimines nuoširdžiai užjaučia

Grupės vadas ir kariai

Kovoje prieš bolševizmo siaubą žuvo 14 d. žuvo techninės pagalbos kuopos eilinial:

Antanas Čipkus,
Leonas Karaliūnas
ir
Bronius Vanagaitis

Praneša kuopos kariai

A.A. viršila Vladas Lukošius

Kovo 5 d. Vilniuje, Rasų kapinėse, pilna karine pagarba, dalyvaujant velionio žmonai, Bn. karininkams, puskarininkams, draugams ir miniai Vilniaus lietuvių visuomenės, buvo palaidotas karininkas — kand. viršila Vl. Lukošius.

Velionis gimė 1916 m. rugsėjo 9 d. Kėpriušionse, Treuburgo apyl. Kowallen miestely, lietuviškoje šeimoje. Baigęs jėzės j. Lietuva ir karinės prievolės ir pasliiko joje liktinių puskarininkiu.

Jam yzač sunkiai teko pergyventi bolševikinį laikotarpį Lietuvoje, nes bolševikų buvo tiarlamas pavojinžiu priešu ypač už uoklėjimą vokiečiškų kalbos. Bet jis, apsisaryavęs Tėvynės meile ir savo karininkų pareigomis, dantis sukandęs likentėjo. 1941 m. vokiečių karšuomenei išvijus bolševikus iš Lietuvos, jis vel stojo į Lietuvos Apsaugos Dalinius, kur dirbo bataliono vertėjo, o vėliau būrio vado pareigose. Kaip gausimasis vyras, o ypač dėl bolševikiškos pareigingas, 1943 m. baigia I karininkų kandidatų kursus ir šiais metais būtų buvęs paskelbas į leitenantus. Bet jo siekius pakirto bolševikiškai — žydiškas keršias mūsų Tėvynei. Jis šėm. vasario 18 d. didvyriškai kaudamasis su Lietuvos plėšikais — žydais ir bolševikų banditais, buvo sunkiai sužeistas ir kovo 2 d. Vilniaus ligoninėje mirė.

Jo kovos draugai pastebėję, kad jų būrio vadas pasruvo kraujuose, kovėsi iš paskutiniųjų ir nepaliko gyvo nė vieno savo mylimo vado šudiko.

Taip, A. Vladas buvo visame batalione labai geral palėstamas, kaip geras ir nuoširdus draugas ir pareigos žmogus. Jo gyvenime pirmoje eilėje slėvėjo pareiga, tarnyba, o tik vėliau savo asmenu ar šeimos reikalai. Tokių vyrų mums labai reikia.

Bataliono kuopų vadai dėl a. a. Vlado varžydavosi ir kėkvienas norėjo vėjo jį būrio vadu pas save turėti, nes jis buvo tikras karys, tikras lietuvis, kuris nešinojo kilėčių, kurios jam galėtų sukliudyti savo vado įsakymui ar uždaviniui atlikti.

Buvo visada linksmas, optimistas ir nesiskundė jokia jam pavesta pareiga.

Velionis Vladai, šiaikis lietuviškoje Vilniaus žemėje, o mes tęsim Tavo pradėtąjį darbą.

V. R.

A. A. Adomavičius ir Seniūnas

Kovo 3 d. žuvo eilinial: Vytautas Adomavičius ir Aleksas Seniūnas.

Eil. Vytautas Adomavičius kilęs iš Zemaitijos, Mažeikių aps., Tirkšlių miestelio, amatininkų šūnus. Gimęs 1921 m. Mokėjo ir baigė Mažeikių gimnazijos 3 klases ir vidurinioisios amatų mokyklos stalių skyrių. Iki įstojant į kariuomenę vertėsi savo šimokiuoju amatu.

Tarnyboj kovynei pavojų, savanoriu stojo į apsaugos dalinius karštu su savo jaunesniuoju broliu Algirdu ir lėtikimai tarnavo iki pat mirties. Jo paties žodžiais, dėl savo tėvynės ir savo šeimos. Geriau žūti didvyriškai kovose su ginklu rankose, negu leisti save niekšiškai nužudyti stėjusiam raudonsjam budėliui, kuriu jau artinasi prie Tėvynės ribų".

Eil. Adomavičius į pavojingesnes vietas siūlydavos savanoriu. Bet, deja, nelėgai. Niekšiška banditų raudonarmėjų pirštu jauno ir drąsaus šario gyvybe.

Eil. Aleksas Seniūnas, kilęs iš Kauno miesto, gimęs 1923 m. Tarnuotynes. Pirmos rungtynės įvyko tarp Telšių „Džiugo" ir Biržų gimnazijos komandų. Rungtynes laimėjo Biržų gimnazijos komanda 14:13 (10:8). Telšių „Džiugo" vyrai prieš Biržų gimnazijos komandą baigė savo pergalė 30:17. Biržų „Vilkas" varžė paraidėsi savo gerą žaidimą. Po lapūdingų laimėjimų Vilniuje, „Vilkas" ir pas save namuose nugalė Telšių „Džiugą" 29:22 (15:11).

Dailininkės atsakymai

Juozui Mikalauskui. Tamsta šias savo svajones kol kas atidėkite iki karo pabaigos. Šiandien jų jokiu būdu neįvykdysite, nes ši artia dar tarnauja vien tik karo reikalams, todėl Tamstai leidimo neduos tuo pasinaudoti.

Anzelmui Matulaičiui. Praneškite savo adresą, kuriuo galėtumėm pasiųsti honorarą.

Giriją ąžuolai. Vasario 27 d. Tamstos išsiųstas rašinys nebus įdėtas. Iš savo bendradarbių laukiame tokių rašinių, kur yra veiksmas, faktai, bet ne vien žodžių ir jausmų lieliai.

V. Senauskui. „Auka" netiks. „Jurgis parvažiavo" gautas, bet taip pat netiks.

C. Aldonui. Tamstos atsiųstas žinutes mielai dedame ir laukiame jų daugiau.

Šarūnui. „Visuomet būk atsargus" nedėsime. Viena — pats rašinys netikinamas, o kitas — redakcijai nėra nei vardo, nei pavardės, nėra nei adreso. Parašyti „Rytai" labai lengva, bet voko antspaudas visai ką kita rodo ir įdėjuda mela. Tiesa, reikalas pasitaiko, kad ir nuolatinui „Kario" bendradarbiai Rytuose savo laiškus redakcijai įduoda per valiuonančius į Lietuvą savo dalinio draugus ir šie laišką įmeta kurios nors Lietuvos vietovės pašto dėžutėje. Bet ir tuo atveju siuntėjai ant voko ir vidui užrašo savo lauko pašto numeri, o be to, ir jų parašai redakcijai pažįstami ir nesukelia abejonių.

Sportas

— Sporto vadovybė patvirtino 1944 metams Viliaus Šachmatų Komitetą. Komiteto pirmininku yra žymus šachmatininkas Škema, pirm. pavaduotojai — Staliorailis, komiteto narial — Burbulevičius, Kalvelis ir Mikulevičius.

— Lietuvos stalo tenisininkai, vieškėdami Danciga, turėjo trejas rungtynes ir visas trejas laimėjo. Tarpmiestinės Kaunas — Dancigas rungtynes laimėjo Kaunas 4 — 3. Rungtynės tarp Perkūno (Kaunas) ir SGOP (Dancigas) baigėsi Perkūno pergale 5 — 1. Tarpmiestinės moterų rungtynės pasibaigė taip pat Kauno laimėjimu 5 — 1.

— Kaune baigėsi Perkūno sklandymo sekcijos teoretinėi kursai. Kursus lankė 60 asmenų. Egzaminus išlaikė 49 asmenys. Kursuose buvo praėsti aerodinamika, skrėdimo technika, aviacijos istorija, sklandytuvų statyba ir metereologija.

— Kūno Kultūros Rūmų direktorius patvirtino naują sklandymo komitetą: pirmininkas inž. Br. Oškinis, narial: lak. skl. J. Steikūnas, skl. R. Putra, skl. Kutkus ir skl. J. Bulanavičius.

— Vasario 26 — 27 d.d. Panevėžy, įvyko trijų miestų šachmatų rungtynės Siaulėai — Panevėžys — Svenčionys. Šių miestų nugalėtoju tėjėo Šiaulėai. Šiaulėai — Svenčionys 6:0, Šiaulėai — Panevėžys 4:2. Antroj vietoj liko Panevėžys, nugalėjęs Svenčionis 4:2.

— Kovo 4 ir 5 d. d. Biržuose viešėjo Telšių „Džiugo" krepšininkai. Ir krepšininkės ir sužaidė su Biržų komandomis po dvejas draugiškas

DAUGIAU DURPIŲ

Ginklų upė, kuri iš tėvynės taka i frontus, mėnuo po mėnesio ir metai po metų padidėjo ir paplatėjo.

Skaičiai, minėti, mažiau ir tuo būdu reikalingos energijos nuolat augo. Taigi, nuolat turėjo didėti ir reikalingi kuro kiekiai ir vis tiesiai reikėjo ieškoti šio svarbiausio angliies iškasimo.

Angliies iškasimas Vokietijoje karo metais, nepaisydamas, bet taip pat labai padidėjo. Tačiau angliis vis daugiau ir daugiau naudojoma kuriui. Toliau iš angliies gaminama daugybė kariui svarbių gaminių. Be to Vokiečių Reichas, nors ir pats turėjo nemažai anuosiuosiuose dituliuus angliies kiekius atidūsda savo sąjungininkam ir bendradarbiauančioms Europos tautoms. Lietuva taip pat per prusiuslius metus gavo iš Vokietijos didelius angliies kiekius.

Dėl didėjančio angliies sunaudojimo Reiche, kuris susidaro dėl tolesnėjo ginklų pramonės išsiplėtimo, ir begalima tikėtis tokio žymaus angliies tiekimo, kaip iki šiol.

Todėl Lietuvoje labiau kaip iki šiol turėsimė naudoti kuriu, praktiškai durpes, kuriųjų yra neribotai kiekiai.

Dabartinė akcija padidinti durpių gamybai turi žymią ekonominę reikšmę. Dabar pagaminti durpių kiekiai užtikrina vieną energijos šaltinį, kuris būtinai reikalingas būsimiems nėrėsiama gaminti srovei ir šviesai. Šilumai ir taip pat varyti daugelui mašinų. Iškasė metais surinkti reikalingoms darbo jėgoms taikomos priemonės plačiai atsižvelgia į žemės ūkio reikalus.

Vadinamosiuose „durpių kaimuose" smulkūs ir smulkiausieji dirbininkai bus pritraukti bendradarbiauti pagal savo ūkių dydį. Jų pagalba durpių gamyboje šalko atžvilgiu yra taip apskaitiuota, kad jie galėtų atlikti ir savo pačių žemės ūkių darbus.

Darbo jėgoms surinkti sudarytas aukštesniuosiu karo organas, kuris, bendradarbiaudamas su atitinkamomis darbo žstaigomis, apskrėčių viršininkais ir durpių pramonės atstovais, reguliuos darbo jėgų paskirstymą.

Kita priemonė durpių gamybai paketti yra sudarymas centrinių įmonių, kurios pirmoje vietoje bus aprūpintos reikalingomis mašinomis, mėdžiagomis ir barakais darbininkams.

Už atliktą darbą pagal gauta brutto atlyginimą bus duodami durpių premijinė ženklai. Kiekvieną toks premijinis ženklas jo savininkui duos teisę pagal patiės pasirinkimą pirkti tekstilės, batų, papirosų ir degtinės. Gaunamieji ženklai mėnesinėi atlyginimai pagal savo dalį gaus premijų ženklus.

Taip kilnius būdu pasirūpinta darbo jėgomis, todėl dabar teiėtai galima laukti, kad ir čia, kaip Reiche kiekvienas vyras ir kiekviena moteris įsirikiuos į didįjį dirbančiųjų žmonių frontą, kuris savo kasdieninėu darbu kartu kovoja didžiajame mūšyje prieš bolševizmą ir kartu nugalės šio karo pabaigoje.

Atsišaukimas

Į Lietuvos jaunimą ryšium su 1934 m. varžybų atidarymu

Lietuvos jaunime!

Jūs esate kviečiami stoti į profesines varžybas. Paklausykite šio šaukimo ir parodykite, ką jūs galite ir ko jūs lėnėkėte. Parodykite, kad jūs esate šumanūs amatininkai ir amatininkės, šumanūs prekybininkai ir tinkami darbininkai. Lietuvos generalinės srities ateitis ir naujosios Lietuvos suformuojimas reikalauja tinkamo jaunimo, kaip kiekvienos pažangos reminčio ir nešančio stulpo. Tiktai geras darbininkas galės patenkinti ateitį. Darbo kokybės mokslas turi tvirtai įsigaleti jaunojoje kartoje, ir šiųjų ji turi būti suformuota ir paversta tikrove. Jūs turite padėti tvirtą ir pastovą amatininkiškę pagrindą Lietuvos ir visa kiečių jaunimui, kuris šiuo metu taip pat turi varžybas, iš solidarumo Europai parodyti savo darbo pajėgoma ir su jun rungtyniauti. Naujam amatui šioje srityje reikia sukurti tvirtus ir sveikus pagrindus.

Bolševizmas ir žydiškas sukčiavimas visiems laikams turėtų dingti iš amato ir ta vietą su jūsų pagyrėjimu varžybems turi ateitį negnėlja. Ma kokybė. Švarumas prekybojo ir įmonėse ir sąžiningumas visose profesinėse santykiuose yra būtinybė.

Laikimybė profesijai, profesinis pasiruošimas ir profesinė pažanga turi būti verti skėti gyvenimo tikslai. Kaip Lietuvos amatų jaunimas jūs esate pašaukti suteikti savo amatui autoritetą ir pagarbą, o tiems, kurie po jūsų norės šmokėti amato tiek praktiškėmę, tiek teoretiškėmę imonės darbe, parodyti jūsų šumanė varžybose. Tik tas, kas turi valią siekti ir turi profesijos nora ir melę ir pasiruošes stoti už amatą ir

SPEKULIACIJA TEATRO IR KINO BILIETAIS

ON. KAUNAS. Generalinio Komisariato kainų sudarymo ir kainų prieižiūros skyrius pranešia:

Nuolat pasitelkiami kad teatro ir kinų bilietai, perkami kasose teisėstomis kainomis, tolinau pardavinėjami spekuliacinėmis kainomis. Ypač šioje uždraustoje spekuliacijoje dalyvauja vaikai ir paaugėsi. Su tokiomrūšies veiksmais bus kovojama visomis priemonėmis. Tik šiomis dienomis suimti penki jaunuoliai. Tenka laukti naujų tikrinimų. Dalyvaujantieji tokioje spekuliacijoje bus griežtai baudžiami, ypač turi laukti lėgabeinimo ir darbo stovyklą arba sukėljimo įstaigą. Tas pat taikoma lėvams, kurie nesuliko savo vaikų nuo dalyvavimo spekuliacijoje.

ateitį, tas yra amatininkas tikriausia šio žodžio prasme. Tiktai kalbėti apie pasiekimą ir pasiruošimą dirbti ir ieisti lėtai eiti patiems reikalams ar net savyriška ir neverta amatininko luomo.

Ryžtingas veikimas ir energingas ėmimasis darbo padaro vyra ir sutekia pastūkėjimą amatui ir meistro dirbtuvėms.

Varžybomis, kurias jūs dabar pradėsite, įrodysite savo pasirengimą ir žvalgumą ir savo pasiruošimą ištikimiėi jėgas. Jūs parodysite, kad turite kūrybinės jėgos ir rimtai žiūrite į savo darbus. Našumo kėlimas ir prieauglio telkimas yra šių varžybų šiaulėi.

Todė jūs raginami stoti į varžybas. Iš šių varžybų šiels vietos ir srities nugalėtojai. Jums bus malonu jausti, kad kovojote, ir prikiauyti prie vietos ar net sritės nugėjėjų.

Linkiu pasisekimo varžybų eigai ir laimėjimui.

Varžybų įgaliotinis prie Generalinio Komisaro Kaune

Atsišaukimas

darbo varžybų proga

Dirbantieji Lietuvos mokyklų jaunoliai! Jūs esate raginami į darbo varžybas. Ir bolševikų laikais buvo „socialistinis lenktynjavimas". Bet koks kitas šiandien yra šių varžybų tikslas!

Tęskite ir stenkitės dar pralenkti savo tėvų gražius darbus, kuriuos jūsų tėvynėje jie pradėjo prieš bolševiką vėsėpatavimą.

Ir neužmirškite, kad šiandien vieninga Europa kultūrą turi nastatyti prieš kultūra naikinantį bolševizmą. Karštai kovokite kilniose varžybose Lietuvos labui ir Europos tautų bendruomenės pergalei!

Lietuvos Švietimo Reikalų Įgaliotinis

Prašo atsilieti

— **Karlo Jeronimo Gaidamavičiaus** Rytuose ieško Juozas Gaidamavičius, Palūnų km., Imbradas, Zarasų aps.

— **Pak. Vlado Kievečkos** ieško Stasys Kievečka, Vilkiškio km., Spirakiai, Panevėžio aps.

— **Karlo Vinco Grumblio** Rytuose ieško Marija Dubinskaitė, Kaunas, Kauno Apylinkės Teismas. Telef. Nr. 23264.

Šie kariai prašomi pagal nurodytus adresus atsilieti arba žinančiųjų apie juos pranešti.

A. A. Adomavičius ir Seniūnas

Kovo 3 d. žuvo eilinial: Vytautas Adomavičius ir Aleksas Seniūnas.

Eil. Vytautas Adomavičius kilęs iš Zemaitijos, Mažeikių aps., Tirkšlių miestelio, amatininkų šūnus. Gimęs 1921 m. Mokėjo ir baigė Mažeikių gimnazijos 3 klases ir vidurinioisios amatų mokyklos stalių skyrių. Iki įstojant į kariuomenę vertėsi savo šimokiuoju amatu.

Tarnyboj kovynei pavojų, savanoriu stojo į apsaugos dalinius karštu su savo jaunesniuoju broliu Algirdu ir lėtikimai tarnavo iki pat mirties. Jo paties žodžiais, dėl savo tėvynės ir savo šeimos. Geriau žūti didvyriškai kovose su ginklu rankose, negu leisti save niekšiškai nužudyti stėjusiam raudonsjam budėliui, kuriu jau artinasi prie Tėvynės ribų".

Eil. Adomavičius į pavojingesnes vietas siūlydavos savanoriu. Bet, deja, nelėgai. Niekšiška banditų raudonarmėjų pirštu jauno ir drąsaus šario gyvybe.

Eil. Aleksas Seniūnas, kilęs iš Kauno miesto, gimęs 1923 m. Tarnuotynes. Pirmos rungtynės įvyko tarp Telšių „Džiugo" ir Biržų gimnazijos komandų. Rungtynes laimėjo Biržų gimnazijos komanda 14:13 (10:8). Telšių „Džiugo" vyrai prieš Biržų gimnazijos komandą baigė savo pergalė 30:17. Biržų „Vilkas" varžė paraidėsi savo gerą žaidimą. Po lapūdingų laimėjimų Vilniuje, „Vilkas" ir pas save namuose nugalė Telšių „Džiugą" 29:22 (15:11).

DAUGIAU DURPIŲ

Ginklų upė, kuri iš tėvynės taka i frontus, mėnuo po mėnesio ir metai po metų padidėjo ir paplatėjo.

Skaičiai, minėti, mažiau ir tuo būdu reikalingos energijos nuolat augo. Taigi, nuolat turėjo didėti ir reikalingi kuro kiekiai ir vis tiesiai reikėjo ieškoti šio svarbiausio angliies iškasimo.

Angliies iškasimas Vokietijoje karo metais, nepaisydamas, bet taip pat labai padidėjo. Tačiau angliis vis daugiau ir daugiau naudojoma kuriui. Toliau iš angliies gaminama daugybė kariui svarbių gaminių. Be to Vokiečių Reichas, nors ir pats turėjo nemažai anuosiuosiuose dituliuus angliies kiekius atidūsda savo sąjungininkam ir bendradarbiauančioms Europos tautoms. Lietuva taip pat per prusiuslius metus gavo iš Vokietijos didelius angliies kiekius.

Dėl didėjančio angliies sunaudojimo Reiche, kuris susidaro dėl tolesnėjo ginklų pramonės išsiplėtimo, ir begalima tikėtis tokio žymaus angliies tiekimo, kaip iki šiol.

Todė Lietuvoje labiau kaip iki šiol turėsimė naudoti kuriu, praktiškai durpes, kuriųjų yra neribotai kiekiai.

Dabartinė akcija padidinti durpių gamybai turi žymią ekonominę reikšmę. Dabar pagaminti durpių kiekiai užtikrina vieną energijos šaltinį, kuris būtinai reikalingas būsimiems nėrėsiama gaminti srovei ir šviesai. Šilumai ir taip pat varyti daugelui mašinų. Iškasė metais surinkti reikalingoms darbo jėgoms taikomos priemonės plačiai atsižvelgia į žemės ūkio reikalus.

Vadinamosiuose „durpių kaimuose" smulkūs ir smulkiausieji dirbininkai bus pritraukti bendradarbiauti pagal savo ūkių dydį. Jų pagalba durpių gamyboje šalko atžvilgiu yra taip apskaitiuota, kad jie galėtų atlikti ir savo pačių žemės ūkių darbus.

Darbo jėgoms surinkti sudarytas aukštesniuosiu karo organas, kuris, bendradarbiaudamas su atitinkamomis darbo žstaigomis, apskrėčių viršininkais ir durpių pramonės atstovais, reguliuos darbo jėgų paskirstymą.

Kita priemonė durpių gamybai paketti yra sudarymas centrinių imonių, kurios pirmoje vietoje bus aprūpintos reikalingomis mašinomis, mėdžiagomis ir barakais darbininkams.

Už atliktą darbą pagal gauta brutto atlyginimą bus duodami durpių premijinė ženklai. Kiekvieną toks premijinis ženklas jo savininkui duos teisę pagal patiės pasirinkimą pirkti tekstilės, batų, papirosų ir degtinės. Gaunamieji ženklai mėnesinėi atlyginimai pagal savo dalį gaus premijų ženklus.

Taip kilnius būdu pasirūpinta darbo jėgomis, todėl dabar teiėtai galima laukti, kad ir čia, kaip Reiche kiekvienas vyras ir kiekviena moteris įsirikiuos į didįjį dirbančiųjų žmonių frontą, kuris savo kasdieninėu darbu kartu kovoja didžiajame mūšyje prieš bolševizmą ir kartu nugalės šio karo pabaigoje.

6

KARYS

Nr. 12 (1256) Vilnius, 1944 m. kovo 25 d.

PRENUMERATA metams — 6 RM. pusei metų — 3 RM. 3 mėn. — 1,50 RM.

Išsirašoma mažiausiai metų ketviriai, prisilaikant kalendorinės tvarkos, pav: I — III mėn., IV — VI ir t. t.

MŪSŲ GYVENIMAS

Ketveri tarnybos ir kovų metai

Kovo mėnesį mūsų dalinio kariai, kaip nepaprastą savo gyvenime keturių karo tarnybos ir kovų metų sukaktį gilai širdyse paminėjo. Tame 4-rių metų būvyje mūsų Tėvynė pergyveno didžiausius sukrėtimus, kurious labiausiai pajuto kariai, dar iš Nepriklausomybės (Lietuvos karuomenės) laikų be pertraukos ligi šiol tebebudį Tėvynės sargyboje.

Šios sukakties proga mensai gražios ir linksmos karo tarnybos dinos lietuvos karuomenėje ir šiurpuliais nubėga sunkiai iškentėti tetroro bei persekiojimo laikai bolševikiniame 29. šaulių korpe. Tačiau mūsiškis karys nesileido bolševikinių manijų pinklėsna. Jis dvasioje išliko tvirtas kaip ąžuolas. Kai tik sugaudė pirmieji karo šūviai, spontaniškai įsijungė kovai prieš bolševizmą. Tūkstančiai vyrų, atsipalaidavę iš korpo dalinių ir kovos sūkuriuose susiorganizave, energingai ginklu grūdo raudonasias gaujas iš Lietuvos žemelės. Tūkstančių tautiečių bolševikų išžudytų, kraujas, ištremtų į nežinomybės prarajas bei išbaižytų po įvairius kraštus ir, ir kančios žlabude mus tęsti pradėtą žūtbūtinę kovą, iki ji bus laimėta.

Mieli ginklo broliai! Šiandien mensai to mūsų keturių metų nepertraukiamo karo tarnybos ir kovų kelias, kuris buvo labai skaudus.

PAMALDOS GINKLŲ SAUGOJE

Nuo bolševikų išvaduotose srityse buvo pilnai gražinta tikėjimo laisvė, kuri ypač senesnių žmonių širdyse išliko dar neužsiopinta. Jie kiekvieno dideniės šventės proga ir kiekvieną dėną žaižuoja ar cerkvę pasimelsti, bet siaučiančios banditų gaujos juos užpuolę nurengdavo, sumušdavo ir t. t. Čia mūsų dalinys atėjo tikintiesiems į pagalbą. Švenčių metu kariai nuvykę išsidėsto apie M. mieste. Ij ir žmonės, iš plačių apylinkių susirinkę į bažnyčią, lieviviko ginklo saugoje, gali ramiai melstis. Išsiskirsto reikšdami lietuviams nuoširdžią padėką ir ilgai prisimins mus.

J. psk. J. J-tis

PADĖKOS

Mes, trys kariai, iš įvairių lietuviškų dalinių, kovojančių Rytuose, gulėjome vienoje civilinėje ligoninėje Lietuvoje. Mūsų maistui pagerinti iš visuomenės susukotų per „Kario" redakciją pinigų gavome 600 RM. Už tai nuoširdžiai dėkojame gerbiamajai visuomenei, aukojusiai per „Karį".

Taip pat nuoširdžiai dėkojame ligoninės direktoriui p. dr. A. Smalsčiui, slaugytojui p. M. Leškevičiui ir visam ligoninės personalui, kurie nuoširdžiai mumis rūpinosi ir kuo galėdami padėjo.

J. psk. Stasys Sodeika
Eil. Vaclovas Lapinskas
ir eil. Česlovas Bagdonavičius

***

P-lei P. Kemežaitei už atsiųstą man (Rytus siuntinėlį: laikraščių, taurtinių skydelių, rankų darbo siūlų ir kt. nuoširdžiai dėkoju.

Karys P. Jaras

NUKAUTAS SENAS BOLŠEVIKAS

Vasario 29 d. Z. aps. K. policijos atsparos punktas žvalgybos tikslais buvo išėjęs sekti banditų, nes buvo gauta žinių, kad iš Gudijos puses atvažiuoja banditų gauja. Mūsų policininkai su punkto vedėju prieky išėjo pastoti jiems kelią ir priėjo prie nurodytos kaimo vietos laukti. Tačiau banditai jau buvo kaime ir plėšė ūkininkus

Mūsų policija, pastebėjusi kaime pastotes, suprato, kad tai banditai šeimininkauja po ūkininkų trobas. Policija, prisiartinusi prie plėšiamų ūkininkų trobų, suriko banditams stoti ir „aleido] juos šūvių salvę. Banditai, tai išgirdę, sumišo ir pradėjo bėgti] laukus, palikdami savo grobį ir arklius. Nors jų komandirius viską gerkle šaukė: „Draugai, nepasiduokite!" — bet tų jo „draugų" jau nebebuvo. Komandirius buvo nukautas.

Iš žmonių pasakojimų pasišėjo, kad vietoms kioje apyinkėje vyksčiu tiems plėšimams vadovaves šis komandirius. Be to, pas jį rasuose rastuose dokumentuose taip pat buvo įrašyti visi jo „gerieji darbeliai". Daugelis ūkininkų jį pažino, kad jis dar Nepriklausomybės kovų metu čia siausdavo ir buvo labai šiaurus komunistas.

Pol. Aldonis

Iš štabo su pranešimu — Gr. J. Saulius nuotr.

Laisvai valandai

Pasivėlina kartą po atostogų] kuopą pora kareivių. Ką gi — pasivėlavimas visos paros, galima sakyti, bausme gresia. Retkia prisistatyti net kuopos vado kabinetan. Na, ir žinot, vienas iš jų kareivis kaip kareivis, viskas tvarkoj, o antras — na toks, kuris žodžiu geral neištaria. Sako „a—aš b—b—buuuvva—u" ir pan. Nėra katram primaisyn prisistatyti. Tasai, kuris suskiai kalba, varo kitą eiti pirmuoju — ir gana. O anas vėl šį: „Eik tu pirmas". O tas „n—n—e, eeik t—tu ppirmas". Pirmas susigalvoja: „Vėdinas,]eigu aš eisiu pirmas ir pasakysiu, kad pavėlavau. Na, tai kas čia tokio, kad vienas kareivis pavėlavo. Gel ir visai nebaus. Bet va, kai jau ateis ir antras pavėlavęs, kuopos vadas supyks ir užkraus didesnę bausmę". Ėeina pirmasis, sutrenka kulnimis:

— Tamsta kapitone, eilinis Kukutis grįžau iš atostogų ir vieną dieną pavėlavau;

— Penkias paras dabokiės!

— Klausau, tamsta kapitone!

Padaro sukinį ir ėeina.

Ėeina antrasis:

— T—t—t— amst—tta k—k—kap pit—t— tone, ei—i—i—lin—nis M—mi—m—mi—k—k—kna gg—g—rjau...

— Eik po velnių, čia nemiksėjęs.

—K—k—klausau, t—t—tamst—ta k—kapitone!

Sutrenkia kulnimis ir ėseina. O už durų laukia pirmasis: Jam]domu, kiek gi čia „miksas" gavo, juk kapitonas jau jam bausmę skirdamas buvo įpykęs.

— Nu, kiek gavai?

— k—k—kaip—t—t—tai, —k—k —kiek ggg—avau? Aš nnniekkko nnneggavau.

— Juk aš gavau penkias paras dabokiės!

— M—m—mattai, vvyre, rreik mmokėt šnekkėt...

***

Grįžo anądien Jurkaus Anupras iš karuomenės. Iš fronto atostogų gavo. Nuo kaimynų ir pažįstamų Jurkaus durys neuždaro. Visiems pasakoja, riečia Anupras fronto istorijas, o kaimynai net nemirktėdami klausosi. Pusdienius sutuodieni pasakojimų net užė peilių griebia. Ateina subatvakaryje ir dėdė Ignotas su Jurkaus Anupru pasišnekėti. Ką gi, galima sakyti abu karų veteranai ir mirtį iš visų keturių šonų, taip sakant, mate. Atsisėda Ignotas priestalėje, prisikemsa pypkę ir sako Anuprui:

— Va, ir mes tai atsakančiai pylėm. Galicijos fronte. Būdavo, kad pastatys armotą, kad duos, tai net krūmai padulka.

— Ai, dėde, koklos ten tada armotos buvo. Ot dabar, dėde, tai armotos. Va, mes sykį apsigint norėjom, tai trys pulkai du mėnesius tik duobę ėitai armotai kasėm. O kai paskui ėitistėm šovinį, tai prisirišom nuo dviejų kilometrų virvę ir nuėję už miško patraukėm. Tai žinot, kad jau dėjo. Baisu ir pasakyti. Grįžtam, žiūrim — nei armotos, nei duobės. Prūdas, dėde, vietoj jos. Gal būtumėm ir netikėję, kad ta pati vieta, bet laimei radom plaukiančias vištlos atsargines kelnes. Viršila aiškiai tvirtino, kad prie armotos jis tikrai buvo užmiršes atsargines kelnes.

— Pamanykit sau, koks trenksmas, kad net prūdas atsivėrė. — stebėjosi Ignotas.

— O ką jūs manot, dėde. O dar geltonsnapiai vis sako — juokas. kas ten tas frontas.

— Na, ir ko ja sau šautuvas, tur būt, mažai tanka naudotė?

— Juokas, dėde, Žvirbliams baidyti. Kulkosvaidžiai — ir tai nusibodę.

— Teisybė, ir mes per Didįjį karą karą po Galicią šveisdavom su kulkosvaidžiais. Pasitiesi, bra, taspiną, snustėt gaidį, tai keli šimtai šūvių is karto.

— Bėde, ojoi koks senoviškas buvo ita'rymas. Dabar visai kas kita. Sakysim, pas mus frontė. Atveikam kulkosvaidį, pastatom už kalno, atvežam kelis vežimus šovinių papilam i tokią krūvą. Na, prielna, žinom, kad dėl to kareivis ir ne šūkt, šūkt, tš ašleju pusių to'inius su takėm. Vos spėja pilti i tokią gerkle.

— Ką tu sakai, Anuprė! Na o kaip aš ta mašina paima tuos šovinius?

— O manai, dėde, kad aš žinau. Sukusi toke voisi, kaip „čečkarniu" — ir ta mašina ėsuvinia.

— Bet baisiausia tai, tur būt tų bombų? — gilai sujaudintas Ignotas dar paklausia. — tuk menkas maleonmas, kai atskrides lėktuvas klausiniais paberia.

— Kur ten dėde, paberia. Įsivaizduojat sau. Baigiau sykį sargybą. Manau sau, prigulsiu ant žolės pažiaėti. Toks gražus popietis. Guliu taip prieš saulę išsitiesęs, žiūriu pro smilgas i debesėlius. Na, ir matau. Ir žinot, ką matau, dėde. Žiūriu, atūžia, atslenka dangumi trys lėktuvai vieną bombą įsikibę. Menkas juokas, manau sau, ėeigu čia tokią dovaną nuleis. Laimė, kad ne mums buvo skirta. O žinot, kai nuleidžia tokią bombą ant miesto, tai nei pats burmistras. sako, paskui neatskiria, kur čia pamatai savivaldybės, kur universitėto mazgas. Galima sakyti naują planą įgyvendina. O žmonės mano, kad bombas tai barsto, kaip būdavo mulią per jomarką. Oho — dėdule, ten tam ir frontas!...

— O ką aš manot, dėde. Ir tai ėsuvinia. Dabar visai kas kita. Sakysim, pas mus frontė. Atveikam kulkosvaidį, pastatom už kalno, atvežam kelis vežimus šovinių papilam i tokią krūvą. Na, prielna, žinom, kad dėl to kareivis ir ne šūkt, šūkt, tš ašleju pusių to'inius su takėm. Vos spėja pilti i tokią gerkle.

— Ką tu sakai, Anuprė! Na o kaip aš ta mašina paima tuos šovinius?

— O manai, dėde. kad aš žinau. Sukusi toke voisi, kaip „čečkarniu" — ir ta mašina ėsuvinia.

— Bet baisiausia tai, tur būt tų bombų? — gilai sujaudintas Ignotas dar paklausia. — tuk menkas maleonmas, kai atskrides lėktuvas klausiniais paberia.

— Kur ten dėde, paberia. Įsivaizduojat sau. Baigiau sykį sargybą. Manau sau, prigulsiu ant žolės pažiaėti. Toks gražus popietis. Guliu taip prieš saulę išsitiesęs, žiūriu pro smilgas i debesėlius. Na, ir matau. Ir žinot, ką matau, dėde. Žiūriu, atūžia, atslenka dangumi trys lėktuvai vieną bombą įsikibę. Menkas juokas, manau sau, ėeigu čia tokią dovaną nuleis. Laimė, kad ne mums buvo skirta. O žinot, kai nuleidžia tokią bombą ant miesto, tai nei pats burmistras. sako, paskui neatskiria, kur čia pamatai savivaldybės, kur universitėto mazgas. Galima sakyti naują planą įgyvendina. O žmonės mano, kad bombas tai barsto, kaip būdavo mulią per jomarką. Oho — dėdule, ten tam ir frontas!...

Rytai, 1944 m. vasario 13 d.

Jul. Šusmaras

Tos dienos tokios ilgos
Onytei iš Rūkų,
Širdelė kažko ilgis,
Vienai taip nejauku...
Ji plunksną pasidažė, —
Mamytė juk nepyks,
Jei parašys ji gražų
Laiškutį kariui X.

] Vilnių atkeliavo
Onytės laiškas šis.
Ilgai galvojo gavęs
Redacijos „pirštys", —
Kam siųst]i gražų laiškų?
Ju daug. Kuriam? Katras?...
Ėdėja. Tuoj bus aiškų,
Kai grūdą]is numes.

Tas laimingasis buvo
Jonas iš Rudakių,
] jo rankas pakliuvo
Laiškutis iš Rūkų...
Jis skaitė, juokės, džiaugės —
Iš nuotraukos matyt,
Net pavydėjo draugas
— Tai mergina puiki.

Finalas, o finalas,
Sauneonis nė nerėk.
Puošnus vestuvių stalas,
Pirštys, alus, svečiai.
Sujungė juos klebonas,
„Sumaišė" žiedelius...
Šiandien Onytė — Jonas
Šeima jau! Tad valio!...

KLAIDOS ATITAISYMAS

„Karyje" Nr. 11 paskutiniajame puslapyje įsibrovė korektūros klaida pirmojo padėkoj. Vietoj „per p. Feliksą Puzinskį", turi būti: „per p. Feliksą Puriuškį".

BUNKERIŲ MIESTAS

Prie bunkerio Rytuose — Gr. J. Saulius nuotr.

Nuo mėn. antrojį pusė buvo graži ir šilta, tiesiog pavasariška. Švelnus vėjas ir šiltas lietus regimai plovė nuo laukų sniego dangą ir purvino rogių kelią. N. upelio šlaituose blizgėjo s'abdriniai vandens siūlai, o tarp abiejų jo krantų lyg baltas paukštis, suposi garas. Laisvai ir smagiai čiurleno upelis, žydėdamas baltomis putų kekėmis. Kariame upelio krante, tarsi simboliuodama žmogaus ir vandens amžiną draugystę, dieną ir naktį rūko mažutė pirtis. Kareiviai pamainomis ją kūreno ir prausėsi. Ata-ta-ta... ir vantų plauškėjimas visiems maloniai dilgino nugaras. Tik vieno dalyko vyrai nekentė, tai baltinių skalbimo. Tačiau kariai kantrėsi, retkarčiais piktai musiūoruodami, kursėtugni po didžiuliais puodais ir virino šlugtą. Baltinial, sugėrę žygių ir kovų metų išlietą prakaitą, buvo juodi, tyi pertrukti per lentutėvės kamina. Niekas kariams nepadėjo.

Vieną povakarę ligą rogių virtinė atsiskyrė nuo N. upelio krantų ir pasuko kelią į pietus. Kelyje purvo iki pažastų, o rogės, trindamos rupų pleno žvyrą, skėlė kibirčiktis ir paslutiškai žviegė. Kelio yra apie pusėmtis kilometrų arkliui net susriegdami] lanką vos tempia šaudmenimis ir kt. reikmenimis apkrautas rogės. Laiko šiai kelionei skirta apie 14 val., o tai nužygiuoti privaloma. nes P. geležinkelio stoties rampoje batalionо laukia kariuomenės transporto traukinys, kuris]i nuves] naują stovėjimo vietą. Ši žinia visiems buvo maloni, ji, tarsi, pasaldino karių ūkščiūsa, įpytė naują jėgą. 50 km buvo nueita laiku ir be polisio.

B. mieste palikome rogės ir su visais savo daiktais bei daiktelais sutūpėme] vežimus. Neteptų ratų ėiegmėlė rėžė ausį ištisus 130 km. t. y., net iki S. miesčiuko.

S. naujoji mūsų stovėjimo vieta. Ji toks mažutis ir visas iš medžio. Aiškų, kitoks jis nė negali būti, nes aplinkui, tokia jau mūsų laimė, ji supa miškai, klampūs raistai ir tankūs skynimai. Pats miesčiukas daro tvirtovės įspūdį. Visose gatvių sankryžose ir aikštėlėse pilna bunkerių, kurių juodos angos žvelgia iš po žalia velėne denegtų stogų.

Batalionas] S. atvyko numatytam polisiui, atsigauti po daugelio mėnesių sunkios tarnybos ir nelengvų kovų. Tačiau tariamam polisiui ši vieta yra neperginamai tinka, nes medinis S. perdaug tuščias ir nuobodus, jis kaip koks atsiskyrėlis gyvena tolėn nuo kelio ir takelio.

Tiek to. Šie vyrai nugalės visus sunkumus ,nes jie laisva valia išėjo] negirdėto sunkumo kovų lauką. Meilė, kuria liepsnoja jų širdys savo žemei, suteiks jėgų nugalėti visus priešus. Tripsaivė, kuri įvairių švenčių metu plazda virš stovyklos kiemo, mums primena Tėvynę. Todėl drąsiai ir be skundo žygiuojame kovos keliu, pasitikdami savimi ir broliais Tėvynėje.

Rytai, 1944 m. vasario 13 d.

Jul. Šusmaras